

Masterscriptie

**INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING EN SOCIALE IDENTIFICATIE
ONDER LHB'ERS**

Een onderzoek naar de invloed van berichten over anti-homogeweld

J.V. Smeenk

FACULTEIT BEHAVIOURAL, MANAGEMENT AND SOCIAL SCIENCES
MASTER PSYCHOLOGIE CONFLICT, RISICO EN VEILIGHEID

EXAMENCOMMISSIE

Dr. ir. P.W. de Vries

Dr. J.M. Gutteling

UNIVERSITY OF TWENTE.

VOORWOORD

Voor u ligt een scriptie geschreven in het kader van de masteropleiding Conflict, Risico en Veiligheid van Psychologie aan de Universiteit Twente. In eerste instantie was het de bedoeling dit afstudeeronderzoek middels een stage bij de Veiligheidsmonitor in Amsterdam af te ronden maar in verband met een aantal praktische zaken is dit niet van de grond gekomen. Dit heeft er in het begin voor gezorgd dat het proces wat vertraging heeft opgelopen maar hierdoor is wel het onderwerp en de richting van de scriptie bepaald, namelijk de veiligheidsbeleving van homoseksuelen, lesbische vrouwen en biseksuelen. Vanaf oktober 2015 ben ik hier volledig mee aan de slag gegaan en de laatste maanden is het snel gegaan. In dit proces heb ik veel geleerd waar ik de komende jaren in mijn werkende carrière hopelijk nog veel aan ga hebben.

Mijn dank gaat uit naar mijn begeleiders van de Universiteit Twente: dr. ir. Peter de Vries en dr. Jan Gutteling. Beiden hebben mij meerdere keren van feedback voorzien waarna ik weer stappen kon maken. Peter heeft mij tijdens het hele proces bijgestaan als eerste begeleider en na verschillende afspraken weer op de goede weg geholpen. Jan wil ik bedanken voor zijn kennis en betrokkenheid als tweede begeleider. Als laatste wil ik ook de vele respondenten bedanken die de vragenlijst hebben ingevuld en de organisaties die hebben meegewerkt aan het verspreiden hiervan. Zonder hen was het realiseren van deze scriptie niet mogelijk geweest.

Eibergen, augustus 2016

Jacco Smeenk

SAMENVATTING

Anti-homogeweld is een onderwerp dat nog steeds speelt in de Nederlandse samenleving. Onderzoek heeft uitgewezen dat lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuelen (LHB'ers) meer onveiligheidsgevoelens ervaren dan heteroseksuelen. Dit onderzoek toetst een mogelijke verklaring voor deze onveiligheidsgevoelens, namelijk indirecte slachtofferervaring. De hoofdvraag die hierbij wordt beantwoord is: *Wat is het gevolg van indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers, en hoe wordt dit beïnvloed door de mate van sociale identificatie?* De focus ligt op de invloed van berichten en verhalen over anti-homogeweld die LHB'ers te horen krijgen. Daarnaast wordt ook gekeken naar de rol van sociale identificatie, dus de mate waarin een LHB'er zich ook daadwerkelijk onderdeel van de groep LHB'ers voelt. De eerste hypothese die is opgesteld om de invloed van indirecte slachtofferervaring te toetsen is: *LHB'ers die indirect slachtoffer worden van anti-homogeweld (met andere woorden: berichten over anti-homogeweld horen of lezen), ervaren een hogere mate van gepercipieerde dreiging, en laten meer defensief gemotiveerd gedrag zien, dan LHB'ers die dit niet worden.* Om de rol van sociale identificatie als moderator te toetsen is een tweede hypothese opgesteld: *Het effect van indirecte slachtofferervaring is sterker voor LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie dan voor LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie.* Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de veiligheidsbeleving van LHB'ers zodat hier iets uiteindelijk iets aan gedaan kan worden.

Om de invloed van indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie te toetsen is een experiment uitgevoerd dat in de vorm van een vragenlijst onder LHB'ers is verspreid. Bij deze verspreiding van de vragenlijsten hebben verschillende LHB-belangenorganisaties geholpen. Elke proefpersoon heeft, voor het beantwoorden van de vragenlijst, een van drie mogelijke teksten gelezen. Iedere respondent is dus willekeurig toegewezen aan een van drie conditiesgroepen. De eerste tekst betreft een bericht met een geval van anti-homogeweld, de tweede tekst een bericht met een incident van geweld op straat, de derde tekst een neutraal bericht. Er is dus sprake van twee groepen die worden blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring (duidelijk en minder duidelijk) en een controlegroep.

De uitkomsten van het onderzoek tonen niet aan dat indirecte slachtofferervaring van invloed is op de gepercipieerde dreiging en defensiemotivatie, waarmee de eerste hypothese dus wordt verworpen. Indirecte slachtofferervaring heeft daarnaast ook geen significant effect op de gepercipieerde effectiviteit en protectiemotivatie. Wel is er sprake van een interactie-effect van sociale identificatie op de relatie tussen indirecte slachtofferervaring en gepercipieerde effectiviteit. Dit houdt in dat bij een lage mate van sociale identificatie het effect van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde effectiviteit positief is. Bij een hoge mate van sociale identificatie is dit andersom, dan heeft indirecte slachtofferervaring een negatief effect op de gepercipieerde dreiging. Bij de resultaten is tevens gekeken naar het effect van sociale identificatie op de afhankelijke variabelen. Hier blijkt dat sociale identificatie een significante invloed heeft op de gepercipieerde dreiging, de gepercipieerde effectiviteit en de protectiemotivatie.

Uit dit onderzoek is dus niet gebleken dat LHB'ers die worden blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring direct meer gevoelens van onveiligheid ervaren. Belangrijk hierbij is wel dat het om een milde vorm van indirecte slachtofferervaring gaat. Wel is aangetoond dat sociale identificatie een belangrijke rol speelt in hun veiligheidsbeleving. Het beïnvloedt de mate waarin een LHB'er dreiging percipieert maar ook mogelijkheden ziet om iets aan deze dreiging te doen. Dit kan worden verklaard doordat een hoge mate van sociale identificatie ervoor zorgt dat een LHB'er zich kan voorstellen om zelf slachtoffer te worden. Hierbij wordt een aanval op een groepslid gezien als een aanval op henzelf. Aan de andere kant biedt deze sociale identificatie ook steun en kracht, men voelt zich onderdeel van een groep en denkt dat er gezamenlijk iets aan de dreiging te doen is. Verder onderzoek moet uitwijzen hoe de sociale identiteit van LHB'ers tot stand komt en of meer gepercipieerde effectiviteit en protectiemotivatie uiteindelijk ook leidt tot minder onveiligheidsgevoelens.

INHOUD

INLEIDING	1
PROBLEEM	1
RELEVANTIE	2
ONDERZOEKSVRAAG	2
THEORETISCH KADER	4
VEILIGHEIDSBELEVING	4
INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING	4
VERWERKING VAN RISICO-INFORMATIE	6
SOCIALE IDENTIFICATIE	8
CONCEPTUEEL MODEL	10
METHODEN	12
PROEFPERSONEN EN DESIGN	12
PROCEDURE	13
MEETINSTRUMENTEN	14
RESULTATEN	17
DEMOGRAFISCHE VARIABELEN	17
BESCHRIJVENDE STATISTIEKEN	18
GEPERCIPIEERDE DREIGING	19
DEFENSIEMOTIVATIE	19
GEPERCIPIEERDE EFFECTIVITEIT	20
PROTECTIEMOTIVATIE	21
AANVULLENDE RESULTATEN	23
CONCLUSIE	24
INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING	24
SOCIALE IDENTIFICATIE	25
ONDERZOEKSVRAAG	25
DISCUSSIE	27
INTERPRETATIE VAN DE UITKOMSTEN	27
AANBEVELINGEN	28

BEPERKINGEN	29
<u>LITERATUUR</u>	<u>30</u>
<u>BIJLAGE 1: LIJST MET ITEMS</u>	<u>33</u>
ONAFHANKELIJKE VARIABELEN	33
AFHANKELIJKE VARIABELEN	33
<u>BIJLAGE 2: TEKSTEN INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING</u>	<u>35</u>
KRANTENBERICHT ANTI-HOMOGEWELD – VROUW	35
KRANTENBERICHT ANTI-HOMOGEWELD – MAN	35
KRANTENBERICHT DREIGING – VROUW	36
KRANTENBERICHT DREIGING – MAN	36
KRANTENBERICHT NEUTRAAL	36

INLEIDING

PROBLEEM

Homofobie, homohaat en geweld tegen homoseksuelen zijn nog steeds wijdverspreide fenomenen. Veel mensen overal ter wereld keuren homoseksualiteit vanuit religieus of idealistisch oogpunt af en in grote delen van de wereld is homoseksualiteit verboden. Deze afkeuring van geaardheid kan leiden tot bedreiging van of zelfs geweld tegen homoseksuelen. homoseksuelen worden in sommige landen dan ook als misdadigers behandeld en worden uitgescholden, mishandeld, gevangen genomen of zelfs gedood. Ook in Europa zijn er landen en volken die moeite hebben met homoseksualiteit. Denk bijvoorbeeld aan Rusland dat zich hier openlijk tegen afzet en anti-homowetgeving propageert. Helaas komen ook in Nederland, dat bekend staat als tolerant en waar als eerste land ter wereld het homohuwelijk werd gelegaliseerd in 2001, zaken als homofobie en geweld tegen homoseksuelen nog met enige regelmaat voor.

In Nederland zijn in de periode van 2009 tot en met 2013 769 meldingen van anti-homogeweld bij de politie gedaan (Politie Landelijke Eenheid, 2013). Dit komt er op neer dat in deze periode gemiddeld drie homoseksuelen per week slachtoffer van anti-homogeweld zijn geworden. Het gaat hier om cijfers van mannen en vrouwen. In werkelijkheid zal dit aantal slachtoffers hoogstwaarschijnlijk een stuk hoger liggen. Uit onderzoek blijkt dat veel slachtoffers van anti-homogeweld geen aangifte doen bij de politie (Politie Landelijke Eenheid, 2013). Er zijn verschillende redenen voor deze lage aangiftebereidheid. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van twijfel aan de deskundigheid en competentie van de politie, men wil de zaak bagatelliseren ("het valt allemaal wel mee"), of men wil niet bekend staan als homoseksueel. Daar komt bij dat bij een aangifte ook niet altijd wordt vermeld dat het geweld een homofob karakter heeft. Angst of schaamte kan daarbij een rol spelen. Hierdoor wordt de aangifte niet onder de noemer anti-homogeweld geregistreerd maar als 'gewone' mishandeling. Het probleem is dus waarschijnlijk een stuk groter dan het op het eerste oog lijkt.

Ander onderzoek laat zien dat homoseksuele mannen in Nederland vaker slachtoffer zijn van delicten dan heteroseksuele mannen (CBS, 2014). Hiervoor zijn cijfers bekend van de Veiligheidsmonitor uit 2013 en 2014, waarbij respondenten een vragenlijst hebben ingevuld. Op landelijk niveau is 23% van de homoseksuelen mannen in 2014 slachtoffer geworden van criminaliteit, dit tegenover 19,5% van de heteroseksuele mannen. Het verschil in cijfers van lesbische en heteroseksuele vrouwen ziet er nagenoeg hetzelfde uit als bij homoseksuele en heteroseksuele mannen. Voor geweldsdelicten in het bijzonder geldt dat homoseksuelen anderhalf keer vaker slachtoffer zijn dan heteroseksuelen. Hetzelfde geldt ook voor lesbische vrouwen tegenover heteroseksuelen vrouwen. Cijfers uit 2013 laten een nog groter verschil zien: 27% van zowel de homoseksuele mannen als lesbische vrouwen is slachtoffer van een delict geworden terwijl dit percentage bij heteroseksuele mannen en vrouwen op 20% lag. Voor lesbische vrouwen gold zelfs dat de kans om slachtoffer van geweld te worden in 2013 voor hen meer dan twee keer zo hoog lag als voor heteroseksuele vrouwen. Een andere groep die ook interessant is in dit kader is die van biseksuele mannen en vrouwen. Het percentage biseksuele mannen dat slachtoffer is geworden van geweldsdelicten ligt zelfs nog hoger dan dat van homoseksuele mannen. De cijfers met betrekking tot slachtofferschap van biseksuele vrouwen wijken minder af van heteroseksuele vrouwen dan die van biseksuele mannen.

Lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen (LHB'ers) worden, naast dat zij vaker het slachtoffer zijn van delicten, ook vaker respectloos behandeld in het dagelijks leven door anderen. Denk hierbij aan afkeurend gedrag van anderen zoals negeren, uitschelden of bespugen. Dat gebeurt dan meestal door onbekenden, op straat of in het openbaar vervoer. In 2014 is 27% van de homoseksuelen vaak respectloos behandeld, bij de heteroseksuele groep ligt dit op 22% (CBS, 2014). Deze cijfers zijn zorgwekkend en lijken aan te tonen dat met betrekking tot veiligheid LHB'ers in een andere wereld leven dan heteroseksuelen. Belangrijk en interessant hierbij is wat dit anti-homogeweld voor gevolgen heeft voor LHB'ers in Nederland. Uit andere cijfers van het CBS blijkt dat LHB'ers zich

vaker onveilig voelen dan heteroseksuelen. In 2014 heeft 22% van de homoseksuelen in Nederland zich wel eens onveilig gevoeld. Voor de heteroseksuelen ligt dit percentage een stuk lager op 13% (CBS, 2014). Een logische veronderstelling zou zijn dat er een relatie is tussen anti-homogeweld en onveiligheidsgevoelens onder deze groep. Deze veronderstelling wordt met dit onderzoek nader tegen het licht gehouden. Wat betekent anti-homogeweld in het dagelijks leven voor LHB'ers? Hierbij ligt de focus op berichten over anti-homogeweld.

RELEVANTIE

Op landelijk niveau is reeds enig onderzoek gedaan naar de veiligheidsbeleving van LHB'ers. Zo komt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) jaarlijks met de Veiligheidsmonitor. De hierboven genoemde cijfers zijn door deze organisatie in kaart gebracht. In dit onderzoek wordt geprobeerd om in kaart te brengen wat de indirecte gevolgen zijn van anti-homogeweld op LHB'ers. Zoals gezegd hebben LHB'ers een grotere kans om slachtoffer van geweldsdelict te worden. Veel LHB'ers zullen binnen persoonlijke netwerk ook andere LHB'ers hebben. Bij incidenten van anti-homogeweld zal dat nieuws ook andere LHB'ers bereiken, LHB'ers die hier niet direct mee in aanraking zijn gekomen. De vraag is of dit invloed heeft op de veiligheidsbeleving van deze laatstgenoemde groep LHB'ers die indirect met incidenten van anti-homogeweld in aanraking komen.

Er is nog niet heel veel bekend over de gevolgen van anti-homogeweld, en dan met name over de gevolgen van indirecte ervaringen. LHB'ers voelen zich vaak onveilig, vaker dan heteroseksuelen. Belangrijk hierbij kan zijn de mate waarin men andere homoseksuelen of lesbiennes spreekt en hoezeer men zich betrokken voelt bij nieuws dat zich verspreid over anti-homogeweld. De een zal zich hierdoor onveiliger voelen dan de ander. Deze gevoelens van onveiligheid brengen een heel scala aan andere problemen met zich mee. De homonegatieve ervaringen en de daarmee gepaard gaande gevoelens van onveiligheid als gevolg van iemands geaardheid kunnen op hun beurt weer zorgen voor gevoelens van stress en depressiviteit. homoseksuelen hebben dan ook vaker last van depressieve gedachten dan heteroseksuelen. Hierbij is sprake van een verband met negatieve ervaringen (Keuzenkamp, 2010). Daarnaast kan er ook sprake zijn van stress, een laag zelfbeeld, klachten van vermoeidheid en uiteindelijk zelfs gedachten van zelfmoord. Uit onderzoek van De Graaf, Sandfort en Have (2006) blijkt dat homoseksuelen daadwerkelijk vaker zelfmoordgedachten hebben en ook vaker een poging tot zelfmoord hebben ondernomen.

De genoemde gevolgen zijn negatief voor het individu en hebben ook hun weerslag op de maatschappij. Dergelijke problemen kunnen er voor zorgen dat homoseksuelen slechter functioneren op hun school, studie of werk. Belangrijk is dat LHB'ers zich veilig en thuis moeten kunnen voelen in de maatschappij. Om dat voor elkaar te krijgen is het noodzakelijk om een beter beeld te krijgen van hoe de veiligheidsbeleving van deze groep precies in elkaar zit en wat de rol van anti-homogeweld hierin is. Wanneer hier meer over bekend is kunnen bijvoorbeeld betere pogingen worden ondernomen om het veiligheidsgevoel van LHB'ers te vergroten. Het kan van belang zijn om meer inzicht te krijgen in wat de invloed is van indirecte ervaringen met anti-homogeweld.

ONDERZOEKSVRAAG

Met dit onderzoek wordt een poging gedaan om in kaart te brengen wat voor een gevolgen anti-homogeweld heeft voor de veiligheidsbeleving van LHB'ers. Hierbij wordt gekeken naar de invloed van indirect slachtofferschap. Dit omdat in de meeste gevallen LHB'ers (nog) niet zelf het slachtoffer zijn geworden van anti-homogeweld, maar nagenoeg iedereen uit deze groep krijgt er in meer of mindere mate wat van mee. Denk hierbij aan berichten uit de media, verhalen van bekenden, etc. Het is van belang om een goed beeld te krijgen van de veiligheidsbeleving van deze groep zodat er een bewustzijn ontstaat van wat anti-homogeweld betekent voor LHB'ers en wat het met hen doet. Daarbij wordt de rol van sociale identificatie in kaart gebracht. Het onderzoek moet uitwijzen of indirecte slachtofferervaring andere gevolgen heeft voor personen die zich sterk LHB'er voelen dan voor personen die dit in mindere mate ervaren.

De onderzoeksvraag die hierbij centraal staat is:

Wat is het gevolg van indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers, en hoe wordt dit beïnvloed door de mate van sociale identificatie?

THEORETISCH KADER

VEILIGHEIDSBELEVING

Veiligheidsbeleving heeft te maken met de manier waarop veiligheid door mensen wordt ervaren (CCV, 2015). Veiligheidsbeleving wordt ook wel gedefinieerd als subjectieve veiligheid (Vanderveen, Pleysier, & Rodenhuis, 2011; CCV, 2015). Subjectieve veiligheid geeft aan dat het gaat om een inschatting van mensen waarbij waarneming en beleving een rol spelen. Daartegenover staat objectieve veiligheid, waarmee het feitelijk niveau van criminaliteit en overlast wordt bedoeld. Een voorbeeld is het aantal aangiften dat wordt gedaan. Hierbij van belang is de aangiftebereidheid die gaat over de mate waarin een burger bereid is om aangifte te doen van een misdrijf waarvan hij of zij slachtoffer is geworden (Stol, Tielenburg, Rodenhuis, Pleysier, & Timmer, 2011). De belangrijkste reden voor burgers om aangifte doen is om de omgeving veiliger te maken voor henzelf en anderen (Inspectie Veiligheid en Justitie, 2012). Andersom kunnen er ook redenen voor burgers zijn om juist geen aangifte te doen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2010). Burgers kunnen het gevoel hebben dat aangifte doen toch niets aan de situatie verandert, dat het delict of misdrijf niet belangrijk genoeg is, dat het geen zaak is voor de politie of ze kunnen zich schamen voor hun geaardheid. Risicopsychologie speelt hier een belangrijke rol. Onder meer Oppelaar en Wittebrood (2006) hebben aangetoond dat risicoperceptie een significante invloed heeft op onveiligheidsgevoelens. Met betrekking tot risicoperceptie kan worden gesteld dat deze altijd subjectief is en dat een objectief risico niet bestaat (Slovic, 2001). Het feitelijk niveau van criminaliteit, dat wil zeggen cijfers hierover (dus bijvoorbeeld aantal aangiftes), is uiteindelijk aan interpretatie onderhevig. Dit is belangrijk om mee te nemen in onderzoek naar veiligheidsbeleving en onveiligheidsgevoelens. Het gaat niet zozeer om het daadwerkelijke dreigingsniveau of de feitelijke kans om slachtoffer te worden, maar om de beleving van dit risico. In de context van dit onderzoek gaat veiligheid over de (gepercipieerde) aan- en afwezigheid van anti-homogeweld in het dagelijks leven van LHB'ers.

De term veiligheidsbeleving is een verzamelnaam voor een verscheidenheid aan emoties, opvattingen en opinies, waaronder de angst slachtoffer te worden, de inschatting van de kans op slachtofferschap en de angst voor de ontwikkeling van criminaliteit (Oppelaar & Wittebrood, 2006; Boers, Steden, & Boutellier, 2008). Om te bepalen in hoeverre onveiligheidsgevoelens of gevoelens van dreiging aanwezig zijn kan worden gekeken naar verschillende dimensies: de cognitieve, de affectieve en de gedragsmatige dimensie (Gabriel & Greve, 2003; Elchardus, Groof, & Smits, 2003). Aan de hand hiervan kan de veiligheidsbeleving worden bepaald. De cognitieve dimensie van onveiligheidsgevoelens betreft de risicobeleving en gaat over de risico-inschatting van slachtofferschap. Het gaat om een inschatting van de waarschijnlijkheid van slachtofferschap, van zichzelf of van mensen om hen heen, en om een inschatting van de ernst van de gevolgen. De affectieve dimensie van onveiligheidsgevoelens gaat over angst die als emotie wordt opgeroepen wanneer men zich slachtofferschap inbeeldt. Dat kan gaan om concrete angst, zoals angst voor een bepaald type criminaliteit, of om een zogenaamde vormloze angst waarbij men een niet-specifieke angst in de leefomgeving ervaart. Met de gedragsmatige dimensie wordt gekeken naar onveiligheidsgevoelens aan de hand van gedragingen van mensen (Elchardus, Groof, & Smits, 2003; Tulloch, Lupton, Blood, Tulloch, Jennett, & Enders). Samen geven deze drie dimensies weer in welke mate een individu onveiligheid beleeft.

INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING

Verschillende factoren zijn van invloed op de veiligheidsbeleving. Oppelaar en Wittebrood (2006) onderscheiden verklarende factoren in de individuele, situationele en sociaal-culturele context, waarbij (indirecte) slachtofferervaring en mediaverhalen een rol spelen. Factoren in de individuele context kunnen per persoon verschillen, denk hierbij aan persoonlijkheid, leefstijl, etc. Factoren uit de situationele context hebben betrekking op de directe leefomgeving, hierbij kan worden gedacht aan de inrichting van de publieke ruimte, de sociale samenstelling van de buurt, etc. Factoren uit de sociaal-culturele context slaan op brede maatschappelijk ontwikkelingen zoals veranderingen in het medialandschap, individualisering, etc. Boers, Van Steden en Boutellier (2008) hebben

slachtofferervaring als een van de belangrijkste variabelen in hun model voor de verklaring van veiligheidsbeleving opgenomen. Slachtofferervaring kan worden gezien als een factor in de individuele context. De ene persoon is wel slachtoffer geworden, een andere persoon weer niet.

Farrall, Gray en Jackson (2007) hebben een overzicht gemaakt van de literatuur over onveiligheidsgevoelens met betrekking tot criminaliteit. Zij constateren dat er een vijftal categorieën is waarbinnen alle verklarende factoren van onveiligheidsgevoelens vallen, te weten: slachtofferschap, ingebeeld slachtofferschap, wanorde en cohesie, structurele maatschappelijke veranderingen, en angst voor criminaliteit als onderdeel van andere typen angst. Deze categorieën komen deels overeen met de hierboven genoemde contexten van Oppelaar en Wittebrood (2006). De eerste categorie van Farrall, Gray en Jackson (2007), slachtofferschap of *the victimisation thesis*, stelt dat onveiligheidsgevoelens of angst voor criminaliteit wordt veroorzaakt door de mate van criminaliteit of door wat mensen horen van deze criminele activiteit, vanuit de media of gesprekken met anderen. Hoe meer daadwerkelijke slachtofferervaringen, des te meer onveiligheidsgevoelens men zal ervaren. In het geval van LHB'ers betekent dat: hoe meer gevallen van anti-homogeweld, hoe meer onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers. Bij de twee categorie, ingebeeld slachtofferschap, wordt ervan uit gegaan dat mensen zich onveilig voelen wanneer zij zich kunnen inbeelden dat zij slachtoffer worden. Dit gaat nog een stapje verder dan de eerste categorie. Het horen over bepaalde criminele activiteiten of voorvallen leidt niet alleen tot onveiligheidsgevoelens, maar verhoogd de gepercipieerde kans op slachtofferschap. Er wordt hier ook wel gesproken van een *crime multiplier* (Farrall, Gray, & Jackson, 2007, p. 4). Op basis hiervan kan dus worden gesteld dat het uitmaakt hoezeer een persoon zich onderdeel voelt van een groep en zich hiermee identificeert. De twee hiervoor genoemde categorieën, slachtofferschap en ingebeeld slachtofferschap, vallen als we kijken naar Oppelaar en Wittebrood grofweg in de individuele context. Het wel of geen slachtoffer worden en het zich kunnen inbeelden van slachtofferschap hangt af van de individuele context. Datzelfde geldt ook voor de geaardheid van een persoon. De derde categorie van Farrall, Gray en Jackson (2007) met betrekking tot verklarende factoren van onveiligheidsgevoelens gaat over de perceptie van de omgeving. Hieraan gerelateerd zijn wanorde en cohesie van de buurt waarin men leeft. Deze verklarende factoren vallen binnen de situationele context. Factoren binnen deze categorie verklaren onveiligheidsgevoelens van mensen door naar de situatie van de omgeving te kijken. De vierde categorie gaat over structurele maatschappelijke veranderingen en betreft soortgelijke factoren als die in de sociaal-culturele context. Denk hierbij bijvoorbeeld aan verandering van etnische samenstelling van de bevolking. De vijfde en laatste categorie gaat over angst voor criminaliteit als onderdeel van een dieper liggende angst, bijvoorbeeld van ontworteling van de samenleving. Belangrijk hier is de culturele betekenis van criminaliteit, de vraag hoe mensen in de samenleving staan.

De focus in dit onderzoek ligt op factoren in de individuele context. De factoren die hierbij een belangrijke rol spelen zijn hierboven als eerste genoemd: slachtofferschap en ingebeeld slachtofferschap. Hierbij wordt uitgegaan van de volgende stelling: onveiligheidsgevoelens worden veroorzaakt door criminele activiteiten (direct) of door wat mensen horen over deze activiteiten, door middel van gesprekken met anderen of van de media (indirect). Daarbij leidt ingebeeld slachtofferschap tot een verhoogde gepercipieerde dreiging. Verschillende onderzoeken laten zien dat indirect slachtofferschap een belangrijke rol speelt bij onveiligheidsgevoelens. De focus in dit onderzoek ligt op indirect slachtofferschap als verklarende factor omdat anti-homogeweld een onderwerp dat leeft in de maatschappij. Zoals gezegd laten cijfers ook zien dat er sprake is van verhoogde onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers, waarbij echter weinig bekend over de invloed van indirecte slachtofferervaring.

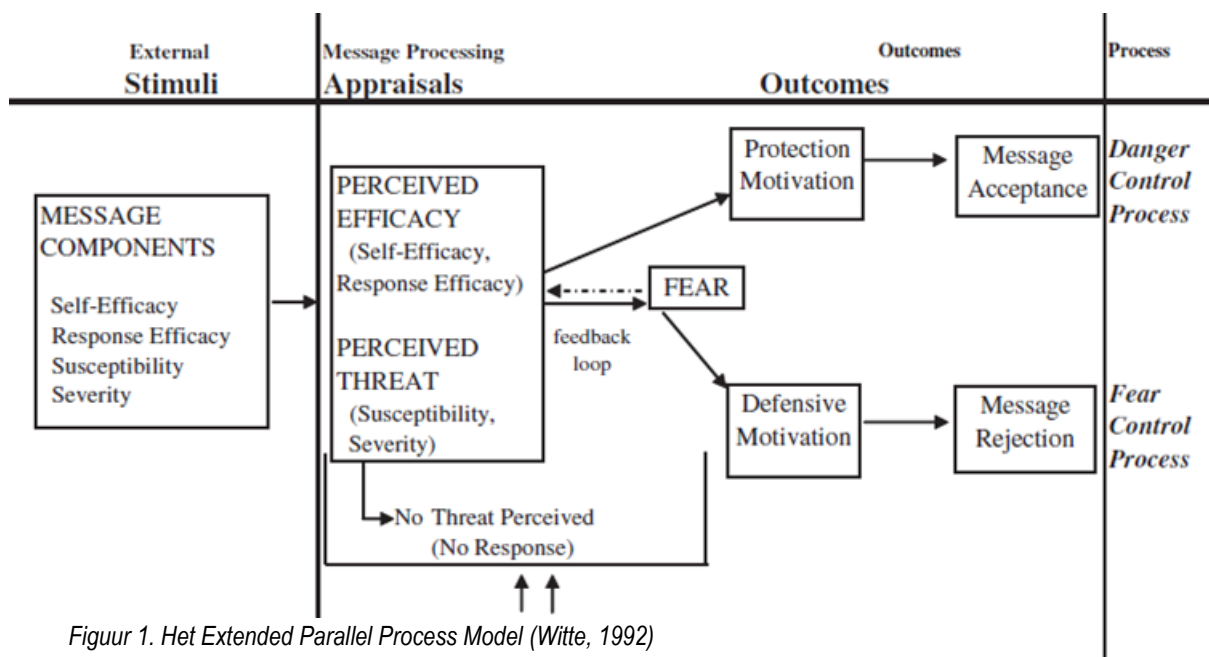
Indirecte slachtofferervaring komt voort uit secundaire kennis over criminaliteit (Skogan, 1986). Deze kennis bereikt mensen meestal via hun persoonlijke netwerk of de media (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Farrall, Gray en Jackson (2007) stellen in hun onderzoek dat verhalen van bekenden over criminaliteit de angst en bezorgdheid bij derden laat toenemen. Er wordt zelfs gesteld dat het effect van indirect slachtofferschap op de onveiligheidsbeleving groter is dan dat van direct slachtofferschap. Belangrijk hierbij is waarschijnlijk dat deze secundaire kennis onderhevig is aan overdrijving, verdraaiing, etcetera. Dit zou ervoor kunnen zorgen deze verhalen nog een stuk heftiger

en extremer worden doorgegeven wat zorgt voor een verhoogd gevoel van onveiligheid en angst bij de ontvanger.

Oppelaar en Wittebrood (2006) laten ook zien dat indirecte slachtofferervaringen van invloed zijn op de risicoperceptie en angstgevoelens van mensen. Een interessant gegeven met betrekking tot indirect slachtofferschap is de 'risk-fear paradox' (Farrall, Gray, & Jackson, 2007): meer mensen maken zich ongerust over criminaliteit dan dat er daadwerkelijk slachtoffers zijn of waarschijnlijk slachtoffers worden gemaakt. Onder andere de media spelen een belangrijke rol bij indirecte slachtofferervaring. Onderzoek heeft aangetoond dat media een grote invloed hebben op de risicoperceptie en subjectieve veiligheid, en meer populaire berichtgeving lijkt bij te dragen aan meer onveiligheidsgevoelens (Hale, 1996). Via verschillende kanalen komen berichten bij mensen terecht. Nieuws over criminaliteit ligt vaak onder een vergrootglas en de media institutionaliseren de angst en bezorgdheid over bepaalde incidenten. In grote mate worden attitudes van mensen ook gevormd door de media en deze vormen het publieke debat (Erjavec, 2014). Berichten over anti-homogeweld komen op deze manier bij een zeer breed publiek terecht en bereiken waarschijnlijk ook een groot deel van de LHB-gemeenschap.

VERWERKING VAN RISICO-INFORMATIE

Om indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers in kaart te brengen is het belangrijk om te weten hoe mensen risico-informatie verwerken. Het Extended Parallel Process Model (EPPM, figuur 1) (Witte, 1992) is een gedragsmodel dat helpt om meer inzicht te krijgen in hoe deze informatie wordt verwerkt. Gedrag van mensen na het ontvangen van risico-informatie wordt gezien als de uitkomst van bepaalde cognitieve en affectieve processen. Er zijn dus cognitieve, affectieve en gedragsmatige componenten in dit model. Het gaat om een 'fear appeal'-model, waarbij wordt uitgegaan van de persuasieve kracht van angstopwekkende stimuli. Dat wil zeggen dat dreigende berichten mensen aanzetten om erover na te denken en hier uiteindelijk naar zullen handelen. Met behulp van dit model kan worden gekeken welke componenten een rol spelen. De centrale vraag is: hoe leidt dreigende of risico-informatie tot bepaalde gedachten, gevoelens en gedrag? Het EPPM onderscheidt zich van andere fear appeal-modellen en -theorieën, bijvoorbeeld de Protectiemotivatietheorie (Rogers, 1975), doordat er naast de cognitieve processen dus ook wordt gekeken naar de affectieve processen. Het model besteedt naast protectiemotivatietheorie, gedrag dat erop is gericht om de dreiging weg te nemen, ook aandacht aan defensiemotivatietheorie waarbij het doel is om de angst weg te nemen (Witte & Allen, 2000).

Figuur 1. Het Extended Parallel Process Model (Witte, 1992)

Het centrale uitgangspunt bij het EPPM (Witte, 1992) is dat een bericht dat bij iemand binnenkomt een bepaalde weg aflegt en voor een bepaalde reactie kan zorgen. Een zogenaamd fear appeal-bericht dat een individu bereikt kan verschillende componenten bevatten. Een bericht over anti-homogeweld kan worden getypeerd als zo'n fear appeal bericht. De componenten die zo'n bericht bevat zijn: de ernst en de vatbaarheid (de mate waarin het individu denkt dat het risico voor hem geldt). Er kunnen daarnaast ook componenten van self-efficacy en response efficacy aanwezig zijn. Het bericht wordt vervolgens door de ontvanger beoordeeld. Berichten met een sterkere fear appeal zorgen voor hogere gepercipieerde ernst en vatbaarheid dan berichten met een minder sterke fear appeal. Daarnaast zijn deze sterke fear appeal berichten ook persuasiever dan minder sterke fear appeal berichten (Witte & Allen, 2000).

Figuur 1 laat zien dat een bericht is samengesteld uit verschillende componenten, welke vervolgens resulteren in twee mogelijke appraisals en drie mogelijke uitkomsten van deze appraisals. De eerste appraisal betreft de *perceived threat* ofwel de ingeschatte dreiging van het bericht door de ontvanger (Witte, 1992). Dit gebeurt aan de hand van de ernst van het betreffende probleem, en de vatbaarheid van het individu (zie figuur 1). De vatbaarheid is een inschatting van de kans dat het individu wordt getroffen, het gaat hierbij dus om een cognitief proces. Hetzelfde geldt voor de schatting van de ernst van het probleem, dit gebeurt aan de hand van de beschikbare kennis. Een LHB'er die een bericht over anti-homogeweld hoort of leest, beoordeelt dit op ernst en gaat na in hoeverre dat op hem of haar slaat. Wanneer de ernst en vatbaarheid van de dreiging door de ontvanger als laag wordt beoordeeld dan zal het bericht verder worden genegeerd. Dit laatstgenoemde is meteen een van de drie uitkomsten. Worden de ernst en vatbaarheid als hoog beoordeeld dan wordt het bericht verder verwerkt.

De tweede appraisal betreft de *perceived efficacy*, waarbij het gaat om de gepercipieerde effectiviteit van het individu om het probleem aan te pakken (zie figuur 1). Hierbij zijn twee vormen van effectiviteit van belang: self-efficacy en response efficacy (Witte, 1992). Bij self-efficacy gaat het om de mate waarin het individu denkt dat het bepaalde acties om de dreiging van het probleem weg te nemen kan uitvoeren. Is een LHB'er bijvoorbeeld in staat om de juiste informatie te zoeken waardoor de dreiging kan worden vermindert? Een voorbeeld kan zijn dat er toegang is tot kennis over onveilige plekken waardoor deze vermeden kunnen worden. Bij response efficacy gaat het om de mate waarin men denkt dat bepaalde acties om de dreiging van het probleem weg te nemen effectief zullen zijn (Witte & Allen, 2000). Heeft kennis over onveilige plekken en het vermijden hiervan bijvoorbeeld ook echt als gevolg dat een LHB'er zich veiliger voelt en het idee heeft dat de dreiging wordt vermindert? LHB'ers met hoge 'efficacy beliefs' zullen gemotiveerder zijn om het gevaar van de dreiging te controleren dan iemand met lage efficacy beliefs. Zij hebben het gevoel dat hun acties nut hebben en dat de kans om slachtoffer te worden van anti-homogeweld wordt verkleind.

Naast het besluit om het bericht te negeren zijn er nog twee uitkomsten van de appraisals, namelijk defensiemotivatie en protectiemotivatie. Defensiemotivatie treedt op wanneer mensen gemotiveerd zijn om de dreiging en hun angst te controleren omdat deze als hoog wordt ingeschat, maar zichzelf of anderen niet in staat achten om dat te doen. Dit leidt vervolgens tot ontkenning, ontwijkend gedrag of schijnweerstand. LHB'ers die de dreiging van anti-homogeweld als gevolg van berichten en verhalen hierover als hoog inschatten, maar zichzelf en anderen niet in staat achten om er iets aan te doen zijn defensief gemotiveerd. Protectiemotivatie treedt op bij LHB'ers die gemotiveerd zijn om de dreiging te controleren (als gevolg van een significant ingeschatte dreiging) en hoge efficacy beliefs hebben. LHB'ers die protectiemotivatie laten zien schatten de dreiging hoog in en achten zichzelf en anderen tegelijkertijd wel in staat om acties te ondernemen die deze dreiging verminderen. Deze acties kunnen van alles zijn. Hierbij kan worden gedacht aan het verbeteren van de zelfverdediging, het doen van aangifte, het vertrouwen in de politie en andere instanties, het eerder genoemde zoeken naar nuttige informatie, etc.

Het proces van defensiemotivatie wordt ook wel het *fear control process* genoemd omdat wordt geprobeerd om de angst te controleren en niet zozeer de dreiging zelf. Dit leidt uiteindelijk tot emotion-focused coping. LHB'ers die emotion-focused coping laten zien stellen bijvoorbeeld dat 'de dreiging wel meevalt', of 'dat het zich meer op andere plaatsen afspeelt'. De dreiging wordt

gebagatelliseerd of weggewuifd. Het is een bepaalde manier van omgaan met angst. Het model van Witte (1992) laat ook zien dat er een zogenaamde 'feedback loop' is tussen gepercipieerde effectiviteit, gepercipieerde dreiging en angst. Als na een herevaluatie van de angst blijkt dat de effectiviteit moeilijk of niet verhoogd kan worden, dan zal men zich defensief wapenen waarna dit fear control process in werking treedt. Het proces van protectiemotivatie is beter bekend als het *danger control process* omdat daadwerkelijk een poging wordt ondernomen om het gevaar te controleren. Dit leidt dan uiteindelijk tot *problem-focused coping*. LHB'ers waarbij sprake is van problem-focused coping, laten gedrag zien dat het probleem aanpakt. Het bericht en de dreiging worden geaccepteerd, en er worden pogingen ondernomen om iets te doen zodat de veiligheidsbeleving beter wordt. Interessant is de vraag hoe dit proces verloopt bij LHB'ers.

Het EPPM gaat dieper in op de achterliggende psychologische processen van de veiligheidsbeleving. Indirecte slachtofferervaring van anti-homogeweld gaat over externe stimuli die LHB'ers bereiken in de vorm van verhalen, berichten in de media, etcetera. Wat gebeurt er vervolgens? Dit onderzoek gaat hier dieper op in en probeert onder andere in kaart te brengen waar onveiligheidsgevoelens bij LHB'ers vandaan komen en waar deze toe leiden. Is er sprake van lage self-efficacy onder LHB'ers, of denken zij dat acties om anti-homogeweld tegen te gaan toch niets uithalen (lage response efficacy)? En zoeken LHB'ers bijvoorbeeld meer informatie om hun efficacy beliefs te vergroten? Of zoeken ze psychologisch een uitweg door middel van defensiemotivatie? Daarbij wordt ook gekeken naar waar deze appraisals onder LHB'ers toe leiden. Een interessante vraag is of er onder LHB'ers vooral sprake is van protectie gemotiveerd of defensief gemotiveerd gedrag. Op basis van het EPPM wordt gekeken hoe informatie bij LHB'ers binnenkomt, vervolgens cognitief en affectief wordt gewaardeerd en uiteindelijk tot bepaald gedrag leidt.

Een van de verwachtingen van het onderzoek is dat gepercipieerde dreiging negatief wordt beïnvloed door informatie over slachtofferervaringen. Dit omdat een LHB'ers die horen over anti-homogeweld onderdeel uitmaken van dezelfde groep als het directe slachtoffer waarbij waarbij het bericht dreigende componenten bevat. Daarnaast is het mogelijk dat de gepercipieerde effectiviteit ook negatief worden beïnvloed door informatie over slachtofferervaringen. Een LHB'er die hoort over een geval van anti-homogeweld waarbij een andere LHB'er in elkaar is geslagen en aan zijn lot is over gelaten kan het gevoel kan krijgen dat er niets tegen te doen is. Het gaat daarbij om een gevoel van onmacht.

Het wordt duidelijk dat het EPPM helpt om inzicht te krijgen in de verschillende aspecten die een rol spelen bij de verwerking van risico-informatie. Aan de hand hiervan kan worden onderzocht wat de invloed is risico-informatie over anti-homogeweld op LHB'ers. Op basis van dit model zijn verschillende verwachtingen opgesteld welke in dit onderzoek getoetst zullen worden. De vraag is of indirecte slachtofferervaring van invloed is op LHB'ers en hoe deze processen precies verlopen als we kijken naar de cognitieve, affectieve en gedragsmatige processen die actief zijn bij de verwerking van dreigende informatie.

SOCIALE IDENTIFICATIE

Eerder is al genoemd dat ingebeeld slachtofferschap de aanwezigheid van onveiligheidsgevoelens kan verklaren en dat dit zelfs leidt tot een verhoogde gepercipieerde kans op slachtofferschap. Of een persoon zich in een andere persoon, in het geval van dit onderzoek een slachtoffer van anti-homogeweld, kan inleven heeft voor een belangrijk deel te maken met sociale identificatie (Tajfel & Turner, 1979). Er is dus een belangrijke link tussen indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie. LHB'ers delen door hun geaardheid een gezamenlijke identiteit, wat ook wel de sociale of groepsidentiteit genoemd. Centraal hierbij staat het idee van sociale categorisatie, wat inhoudt dat individuen zichzelf en anderen in verschillende categorieën plaatsen. Zo kan iemand die homoseksueel is tot de LHB-gemeenschap worden gecategoriseerd en zichzelf met deze groep of categorie identificeren. Denk bijvoorbeeld aan contacten met andere LHB'ers of berichten over homoseksuelen. In die gevallen komt de nadruk te liggen op de LHB-identiteit. Onderzoek laat zien dat deelname en betrokkenheid in de LHB-gemeenschap een vereiste zijn voor de vorming van een positieve homo-identiteit (LeBeau & Jellison, 2009). Sociale identificatie speelt dus zeker een

belangrijke rol bij deze groep. Een ander belangrijke punt is dat het bij de sociale identiteit gaat het om een situationele verandering van de identiteit, vaak op korte termijn. Wanneer een homoseksueel een bericht over homoseksuelen hoort of zich begeeft met andere homoseksuelen, dan is de zijn homoseksuele identiteit saillant. In andere situaties zal dat minder het geval zijn.

Bij sociale identificatie nemen individuen de groepsidentiteit over en hun eigen persoonlijke identiteit gaat meer naar de achtergrond. Het gaat minder om 'ik' en meer om 'wij'. Dit is waarschijnlijk ook zo bij LHB'ers. Verhalen van anti-homogeweld kunnen er voor zorgen dat er sterkere identificatie met de groep is, omdat de geaardheid op dat moment saillant is. De vraag is dan wat voor gevolgen dat heeft voor de veiligheidsbeleving. De veronderstelling hierbij is dat een aanval op een groepslid wordt ervaren als een aanval op de hele groep. Alle groepsleden kunnen dus potentieel last hebben van een enkel geval van anti-homogeweld.

Tajfel en Turner (1979) stellen in hun theorie ook dat individuen streven naar het behoud of bevorderen van een positief zelfbeeld. Dit motiveert leden van een groep om een positieve sociale identiteit te bereiken en te handhaven. Dit omdat als gevolg van dit proces het individu zichzelf als onderdeel van de groep ziet. De eigen groep wordt in dit geval de *ingroup* genoemd. Deze ingroup wordt over het algemeen positiever beoordeeld dan de *outgroup* (waarmee de anderen worden bedoeld). Dat gebeurt door middel van een proces waarbij sociale vergelijking een rol speelt, wat moet leiden tot een positieve onderscheiding van de ingroup ten opzichte van andere groepen (Mummendey & Wenzel, 1999). Deze voorliefde voor de eigen groep betekent echter niet dat er automatisch sprake is van negativiteit of vijandigheid ten aanzien van de outgroup (Brewer, 1999). Belangrijk is dat de sociale identiteit een bepaalde trots en positiviteit met zich mee brengt omdat men onderdeel is van een groep.

Leden binnen dezelfde groep kunnen een andere mate van identificatie met de ingroup ervaren. Er kan sprake zijn van zogenaamde *hoge identificeerders* en *lage identificeerders* (Jetten, Spears, & Manstead, 1998; Castano, Yzerbyt, Bourguignon, & Seron, 2002). Hoge identificeerders vereenzelvigen zich sterk met de groep en hebben daardoor een sterke behoefte aan een positief beeld van de groep (en dus zichzelf). Daarnaast houden zij zich strenger aan bepaalde speciale groepsnormen (Jetten, Spears, & Manstead, 1998) en houden zij zich sterk bezig met wie bij hun ingroup hoort en wie niet (Castano, Yzerbyt, Bourguignon, & Seron, 2002). Voor deze groep geldt dus ook wat hiervoor is genoemd: een aanval op een enkel groepslid wordt ervaren als een aanval op de hele groep en daarmee alle groepsleden.

Bij lage identificeerders is dit anders. Zij maken wel deel uit van de groep maar hangen hun eigen identiteit hier niet volledig aan op. Gevolg hiervan is onder andere dat wanneer lage identificeerders geconfronteerd worden met een dreiging van de ingroup, zij hier psychologisch afstand van nemen. Deze dreiging is in het kader van dit onderzoek belangrijk. Spears, Doosje en Ellemers (1997) laten in hun onderzoek zien dat hoge en lage identificeerders anders reageren wanneer de status van de groep wordt bedreigd. Bij lage identificeerders neemt de mate van zelf-stereotypering af, wat inhoudt dat zij zichzelf minder gaan zien in termen van stereotypes van de ingroup. Bij hoge identificeerders is dit andersom: in geval van dreiging wordt bij hun de mate van zelf-stereotypering toe en zien zij zichzelf nog meer als zijnde onderdeel van de ingroup.

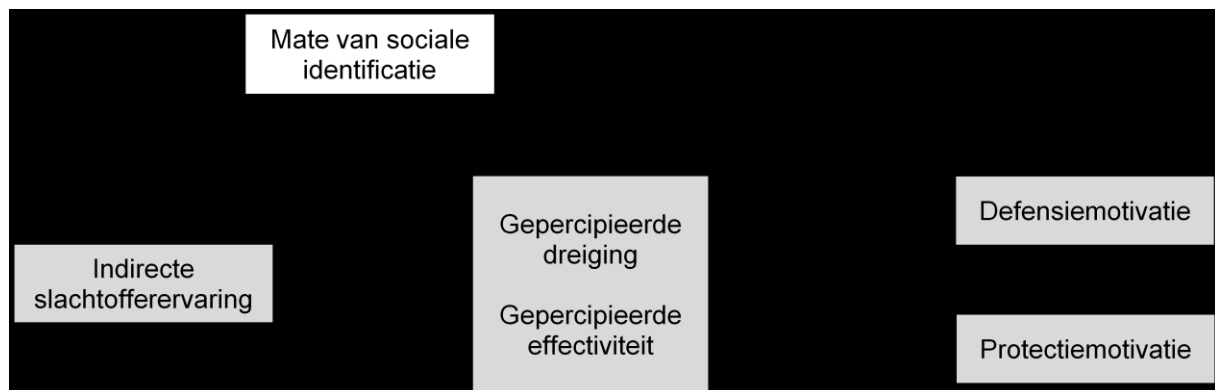
Er zijn al onderzoeken gedaan die laten zien dat de invloed van indirecte slachtofferervaringen op de veiligheidsbeleving onder andere wordt beïnvloed door de mate waarin men zich met slachtoffers kan identificeren (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Sociale identificatie treedt op als moderator, wat betekent het invloed uitoefent op het effect van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde dreiging. De verwachting van dit onderzoek is dan ook dat een hoge mate van sociale identificatie zorgt voor een versterkend effect van informatie over slachtofferervaringen op de gepercipieerde dreiging. Dit heeft twee redenen. De eerste reden is dat hoge identificeerders zich meer identificeren met de directe slachtoffers. Het gevolg is dat zij zichzelf terugzien in het slachtoffer waardoor zij hun eigen vatbaarheid om slachtoffer te worden en de ernst van de situatie hoger inschatten dan lage identificeerders. De tweede reden is dat hoge identificeerders zich sterk onderdeel voelen van de LHB-gemeenschap waardoor zij binnen hun eigen persoonlijk netwerk meer directe contacten die ook weer in contact staan met de LHB-gemeenschap. Dit betekent simpelweg

dat er meer verhalen en berichten over anti-homogeweld bij deze individuen binnen komen. De verwachting is dus dat hoge identificeerders een hogere dreiging waarnemen dan laag identificeerders als gevolg van de grotere hoeveelheid berichten die hen bereikte. Onderzoek van LeBeau en Jellison (2009) laat zien dat er verschillen zijn in hoe LHB'ers de homogemeenschap zien. Sommigen zien de LHB-gemeenschap als hun eigen bekende vriendennetwerk, anderen zien het als een globaal netwerk. Er is echter niet bekend hoe het zit met verschillen tussen hoge en lage identificeerders onder LHB'ers. Feit is wel dat deze netwerken er zijn en de meeste LHB'ers hier in meer (hoge identificatie) of mindere (lage identificatie) mate onderdeel van uit maken.

De tweede verwachting is dat een hoge mate van identificatie op zichzelf een positieve invloed op de gepercipieerde effectiviteit. Zoals gezegd wordt verondersteld dat LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie veel directe contacten uit de LHB-gemeenschap in hun eigen netwerk hebben. Deze contacten stellen hen in staat om te leren van anderen en zo hun gevoel van veiligheid te vergroten. Denk hierbij aan bijeenkomsten om te leren om met lastige personen om te gaan of doordat men uit verhalen van anderen hoort om bepaalde gevaarlijke plekken te vermijden. Daarnaast kunnen hoge identificeerders ook het gevoel hebben sterker te staan omdat zij onderdeel uitmaken van een groep en er niet alleen voor staan. In het geval van een dreigende situatie voelen zij zich bij machte om hulp in te roepen.

CONCEPTUEEL MODEL

Het uitgangspunt in dit model is indirecte slachtofferervaring. Het gaat hierbij om (negatieve) risico-informatie over (directe) slachtofferervaringen van derden, die een LHB'er ontvangt. In de kern laat het model het volgende zien: berichten over anti-homogeweld (indirecte slachtofferervaring) worden door LHB'ers verwerkt en gewaardeerd op basis van dreiging en effectiviteit. Dit leidt vervolgens tot een affectieve reactie (angst) en uiteindelijk tot defensief gemotiveerd gedrag. De verwerking van de berichtgeving wordt nog beïnvloed door de mate van sociale identificatie. Er is ook een mogelijkheid dat berichtgeving over anti-homogeweld leidt tot protectiemotivatie maar deze verwachting is minder expliciet.

Het model laat dus zien dat informatie over slachtofferervaringen bij een LHB'er binnenkomt. Deze informatie kan elementen van dreiging en effectiviteit bevatten. De veronderstelling is dat berichten over anti-homogeweld vooral elementen van dreiging bevatten. Dit leidt ertoe dat LHB'ers voornamelijk een hoge mate van dreiging percipiëren, tegenover weinig of geen effectiviteit (cognitief proces). Hierop volgt een affectieve reactie, namelijk angst, wat uiteindelijk weer leidt tot defensief gemotiveerd gedrag. Dit defensief gemotiveerd gedrag houdt in dat LHB'ers de berichten bagatelliseren, het onderwerp vermijden of de dreiging ontkennen.

Naast defensief gemotiveerd gedrag, is er ook de mogelijkheid dat indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers leidt tot beschermend gedrag of protectiemotivatie. Berichten over anti-homogeweld kunnen elementen van effectiviteit bevatten, denk hierbij aan een omstander die te hulp schiet. Dit kan ertoe leiden dat LHB'ers het gevoel krijgen dat er iets aan de dreiging te doen is wat vervolgens weer resulteert in protectiemotivatie. Hoe dit precies zit is tot nu toe niet duidelijk.

Belangrijk hierbij is dat er naast gepercipieerde effectiviteit tevens dreiging wordt gepercipieerd. Immers, wanneer zich geen dreiging voordoet is er ook geen noodzaak voor beschermende actie. Er vindt in het verwerkingsproces dus een combinatie van of afweging tussen gepercipieerde dreiging en effectiviteit plaats.

In het model is te zien dat sociale identificatie van invloed is op hoe berichten over anti-homogeweld worden verwerkt. LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie met homoseksuelen, lesbiennes of biseksuelen als groep, kunnen zich inleven in het slachtoffer uit het bericht of verhaal dat zij horen. De veronderstelling is dat zij hierdoor een hogere dreiging percipiëren dan LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie. Aan de andere kant is het mogelijk dat LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie een hogere effectiviteit percipiëren. Dit omdat zij zich sterk onderdeel voelen van de groep en als gevolg hiervan het idee hebben dat zij sterk staan en in staat zijn om wat aan de dreiging te doen.

Concluderend worden op basis van dit conceptueel model een tweetal hypothesen geformuleerd:

H₁: LHB'ers die indirect slachtoffer worden van anti-homogeweld (met andere woorden: berichten over anti-homogeweld horen of lezen), ervaren een hogere mate van gepercipieerde dreiging, en laten meer defensief gemotiveerd gedrag zien, dan LHB'ers die dit niet worden.

H₂: Het effect van indirecte slachtofferervaring is sterker voor LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie dan voor LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie.

Het onderzoek gaat ook in op de invloed van indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie op de gepercipieerde effectiviteit en protectiemotivatie. Hier zijn vanuit de literatuur geen hele directe verwachtingen (zoals bij bovenstaande hypothesen) voor te vinden. Het gaat daarom om een meer exploratief deel van het onderzoek. Een hoge mate van sociale identificatie kan mogelijk (naast de gepercipieerde dreiging) zorgen voor een verhoogde gepercipieerde effectiviteit. Het onderzoek moet dit uiteindelijk uitwijzen. Daarbij kunnen berichten over anti-homogeweld in sommige gevallen elementen van response efficacy en self-efficacy bevatten. De vraag is hierbij of dat ook daadwerkelijk voor een verhoogde gepercipieerde effectiviteit onder LHB'ers zorgt wanneer een bericht nadrukkelijk en veelvuldig elementen van dreiging bevat.

METHODEN

PROEFPERSONEN EN DESIGN

De vooraf geschatte effect size voor het onderzoek is medium ($=0.50$). Hierbij is de inschatting gemaakt dat de verschillen tussen de groepen niet extreem klein en niet extreem groot zijn. Dit omdat er enerzijds wel een duidelijk verschil wordt verwacht tussen het effect van het anti-homogeweld artikel en het neutrale artikel, aan de andere kant is de verwachting dat het bij het anti-homogeweld artikel en het niet specifiek geweld artikel om een subtiel verschil gaat. Per groep zijn 65 proefpersonen nodig waardoor een totaal van ($65 \times 3 =$) 195 proefpersonen nodig is om het onderzoek genoeg power te geven (Lipsey, 1990). In totaal hebben 221 proefpersonen de vragenlijst ingevuld en aan het experiment deelgenomen. Het gaat hierbij om homoseksuele mannen, lesbiennes en biseksuele mannen en vrouwen. 213 proefpersonen hebben de vragenlijst compleet ingevuld. Van het totaal aantal proefpersonen is 61% man ($n = 134$) en 39% vrouw ($n = 87$). Als we kijken naar de leeftijd van de proefpersonen zien we dat 51,6% homoseksuele mannen zijn ($n = 114$), 29,4% lesbiennes ($n = 65$), 9,5% biseksuele vrouwen ($n = 21$) en 8,1% biseksuele mannen ($n = 18$). Wat opvalt is dat er onder de vrouwelijke proefpersonen relatief en zelfs absoluut meer biseksuelen zijn dan bij de mannen. Verder wilden in totaal 3 proefpersonen liever niet zeggen wat hun leeftijd was. De gemiddelde leeftijd van de proefpersonen ligt net boven de 32 jaar ($n = 218$, $SD = 11,6$). De mediaan ligt op 28 jaar. Het gemiddelde opleidingsniveau van de proefpersonen is hoog. Het grootste gedeelte, namelijk 61,5% ($n = 136$), heeft als hoogst genoten opleiding HBO of WO. Voor HAVO of VWO als hoogst genoten opleiding geldt dat dit percentage ligt op 7,7% ($n = 17$), voor MBO op 25,8% ($n = 57$) en voor VMBO/MAVO/LBO op 4,5% ($n = 10$).

In de vragenlijst is ook de vraag gesteld of de proefpersoon zelf al eens slachtoffer is geworden van anti-homogeweld of homonegatief gedrag. Hierbij waren meerdere antwoordmogelijkheden. 79 proefpersonen (39,3%) hebben geantwoord dat hij of zij nog nooit slachtoffer is geworden van anti-homogeweld of homonegatief gedrag. In totaal zijn 36 proefpersonen (17,9%) wel eens genegeerd, 26 proefpersonen (12,9%) wel eens gepest, 80 proefpersonen (39,8%) zijn wel eens uitgescholden, 24 proefpersonen (11,9%) zijn bedreigd en 19 proefpersonen (9,5%) hebben daadwerkelijk wel eens slachtoffer geworden van anti-homogeweld. Hierbij moet worden opgemerkt dat het totaal van de hiervoor genoemde percentages boven de 100% uitkomt. Dit komt doordat de proefpersonen meerdere antwoordmogelijkheden konden invullen. De getallen geven dus aan welke percentage van het totaal aantal proefpersonen het antwoord heeft geselecteerd.

Het onderzoek heeft twee onafhankelijke variabelen. De eerste is indirecte slachtofferervaring, welke wordt gemanipuleerd met behulp van de verschillende krantenberichten. De tweede onafhankelijke variabele is sociale identificatie. Deze wordt als moderator gezien, welke van invloed is op het effect van indirecte slachtofferervaring op de afhankelijke variabelen. De eerste twee afhankelijke variabelen zijn gepercipieerde dreiging en defensiemotivatie. Defensiemotivatie geldt hierbij als uitkomst (gedrag) van gepercipieerde dreiging (cognitief en affectief proces). De andere twee afhankelijke variabelen zijn gepercipieerde effectiviteit en protectiemotivatie. Hier geldt een soortgelijk principe wat inhoudt dat protectiemotivatie de uitkomst is van gepercipieerde effectiviteit.

Voor het onderzoek zijn de proefpersonen verdeeld over drie groepen: twee experimentele groepen en een controlegroep. De proefpersonen zijn willekeurig over de drie groepen verdeeld. Echter is er hierbij wel voor gezorgd de verhouding van de seksen van de groepen ongeveer gelijk is zodat dit niet tot grote ongewenste verschillen in de resultaten kan leiden. De proefpersonen hebben op geheel vrijwillige basis aan het onderzoek deelgenomen, wat inhoudt dat zij geen beloning gekregen voor hun deelname. De eerste experimentele groep heeft een krantenbericht gelezen dat gaat over een geval van anti-homogeweld (anti-homogeweld artikel). Dit is de meest duidelijke vorm van indirecte slachtofferervaring. De tweede experimentele groep heeft een krantenbericht gelezen dat gaat over geweld op straat waarbij niet specifiek wordt aangegeven dat het gaat om anti-homogeweld (algemeen geweld artikel). Hier kan het gaan om een vorm van indirecte slachtofferervaring, afhankelijk van de interpretatie van de proefpersonen. Bij de controlegroep gaat het om een neutraal krantenbericht dat gaat over de invloed van muziek tijdens festivals op

stresshormonen (neutraal artikel). Nadat de proefpersonen de tekst hebben gelezen vullen zij verschillende vragen en stellingen in. Zie tabel 1 voor een schematisch overzicht van het onderzoeksdesign. X_1 is hierbij de experimentele conditie voor de eerste groep die het artikel over anti-homogeweld leest. X_2 is de experimentele conditie voor de tweede groep die het artikel over geweld maar niet specifiek anti-homogeweld leest. De controlegroep heeft geen experimentele conditie omdat het hier een neutraal artikel betreft. O_1 staat voor de observatie, waarbij het gaat om een nameting op tijdstip t_1 .

Tabel 1. Onderzoeksdesign

	t_1	
Anti-homogeweld artikel:	X_1	O_1
Algemeen geweld artikel:	X_2	O_1
Neutraal artikel:		O_1

LHB'ers zijn in dit onderzoek zowel de observatie- als de analyse-eenheden (Babbie E. , 2010). Zij zijn de personen die worden geobserveerd, en uiteindelijk is het doel om ook daadwerkelijk iets over deze groep te kunnen zeggen. Hierin worden de hierboven opgestelde hypothesen in de vorm van vragen en stellingen aan de proefpersonen voorgelegd. Er wordt gebruik gemaakt van gesloten vragen en stellingen wat zorgt voor meer uniformiteit in de antwoorden waardoor deze data zich beter, eenvoudiger en duidelijker laat verwerken en analyseren (Babbie E. , 2010). Aan de andere kant beperkt het de proefpersonen en het onderzoek wel tot bepaalde kaders, maar omdat het in dit geval om een toetsend onderzoek is de verwachting dat dat geen problemen zal opleveren. Bij de antwoordmogelijkheden voor de stellingen in de vragenlijst is gebruik gemaakt van een 5-punts Likertschaal, waarbij de waarde 1 = helemaal oneens en waarde 5 = helemaal eens.

PROCEDURE

Om voor voldoende deelname van proefpersonen te zorgen is de vragenlijst verspreid met behulp van verschillende organisaties. Hiervoor zijn LHB-belangenorganisaties als COC Twente-Achterhoek en Genius benaderd, maar ook bijvoorbeeld Zij aan Zij, Into Girls (magazines voor lesbische en biseksuele vrouwen) en studentenverenigingen voor LHB'ers. Op verschillende manieren is een oproep gedaan met het verzoek aan LHB'ers om deel te nemen aan het onderzoek. Hiervoor is veelal gebruik gemaakt van social media kanalen en er zijn oproepen op websites geplaatst. Door zoveel mogelijk gebruik te maken van de hulp van landelijke organisaties is geprobeerd om data uit het hele land te verzamelen om een zo representatief mogelijk sample te krijgen. Daarnaast is de vragenlijst via bekenden aan elkaar verspreid. LHB'ers die hebben deelgenomen en weer anderen kenden in hun kring die mogelijk wilden deelnemen waren vrij om de link naar de vragenlijst aan elkaar door te sturen.

De vragenlijst start met een korte uitleg over het onderzoek en het doel daarvan. Hierbij is aangegeven dat wordt onderzocht wat de mogelijke gevolgen van anti-homogeweld zijn en wordt benadrukt dat het onderzoek van belang is om meer en betere inzichten hierover te krijgen. Deze tekst geeft daarnaast aan dat deelname ongeveer 10 minuten in beslag neemt en dat het bij de beantwoording van de vragen en stellingen alleen van belang is wat de proefpersoon zelf vindt, er is geen sprake van goede of foute antwoorden. Na het lezen van de inleiding zijn de proefpersonen gevraagd om enkele demografische variabelen in te vullen. Dat gebeurt aan het begin zodat op deze manier mannelijke proefpersonen een mannelijk slachtoffer in de manipulatie (het krantenartikel) krijgen, en vrouwelijke proefpersonen een vrouwelijk slachtoffer. Dit is van belang met het oog op sociale identificatie. Aansluitend op deze vragen over demografische variabelen volgt dus een tekst in de vorm van een krantenbericht. Een proefpersoon krijgt een van drie mogelijke artikelen te lezen: het anti-homogeweld artikel, het niet specifiek anti-homogeweld artikel of het neutrale artikel. Daarna volgen vragen en uitspraken over de verschillende afhankelijke variabelen.

Helemaal aan het einde van de vragenlijst beantwoorden de proefpersonen vragen en stellingen die betrekking hebben op de mate van sociale identiteit. Zo kan worden vastgesteld of het gaat om een hoge of lage identificeerder. De keuze om deze vragen aan het eind te doen en niet aan

het begin van de vragenlijst is gemaakt om eventuele effecten van het invullen van deze vragen op de beantwoording van de andere vragen uit te sluiten. Als de vragen over sociale identificatie aan het begin staan bestaat de mogelijkheid dat men zich bewuster wordt van de eigen identiteit als LHB'er wat weer invloed kan hebben op bijvoorbeeld de gepercipieerde dreiging of gepercipieerde effectiviteit.

MEETINSTRUMENTEN

De onafhankelijke variabele waarvan het effect op de afhankelijke variabelen wordt gemeten is indirecte slachtofferervaring. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in waar indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers toe leidt. Deze indirecte slachtofferervaring wordt gemanipuleerd door proefpersonen krantenartikelen te laten lezen. Zoals gezegd krijgen proefpersonen een van drie mogelijke artikelen: anti-homogeweld, algemeen geweld of neutraal. Er zijn dus met betrekking tot de onafhankelijke variabele drie mogelijke condities. Een overzicht van de krantenartikelen die zijn gebruikt is te vinden in bijlage 2, alle items zijn te vinden in bijlage 1.

Naast indirecte slachtofferervaring is er nog een onafhankelijke variabele: sociale identificatie. De mate van sociale identificatie is de modererende variabele en deze wordt gemeten door te kijken naar zelfdefinitie en zelfinvestering (Leach, et al., 2008). Zelfdefinitie gaat over gelijkenis van het individu met de groep en betekent in deze context dat een LHB'er zichzelf als gelijk ziet aan andere LHB'ers. De mate van zelfdefinitie wordt bepaald door de individuele zelfstereotypering en de gepercipieerde ingroup homogeniteit. Zelfdefinitie wordt gemeten met behulp van stellingen als "Ik heb veel gemeen met het gemiddelde lid van de homoseksuele/lesbische/biseksuele gemeenschap" en "Homoseksuelen/Lesbiennes/Biseksuelen hebben veel gemeen met elkaar". In totaal gaat het hier om 4 items. Zelfinvestering gaat over het wat over hebben voor de groep en het hebben van positieve gevoelens ten opzichte van de groep. Dit wordt bepaald door solidariteit, tevredenheid en centraliteit van de groep. Zelfinvestering wordt gemeten aan de hand van 10 items welke stellingen bevatten als "Ik voel me betrokken bij de homoseksuele/lesbische/biseksuele gemeenschap" en "Ik vind dat homoseksuelen/lesbiennes/biseksuelen veel hebben om trots op te zijn". In totaal wordt de variabele sociale identificatie dus gemeten aan de hand van 14 items (Leach, et al., 2008). De betrouwbaarheid van sociale identificatie als schaal is goed ($\alpha = 0,86$, $\lambda_2 = 0,87$). Zie tabel 2 voor een volledig overzicht van de betrouwbaarheidsanalyse van de variabelen.

De eerste afhankelijke variabele, gepercipieerde dreiging, zal worden gemeten door te kijken naar de gepercipieerde ernst van de dreiging, de gepercipieerde ontvankelijkheid voor de dreiging en de angst (Gore & Bracken, 2005; Witte, 1992). LHB'ers maken zo een inschatting van de ernst van de dreiging en de mate waarin zij denken dat het hen kan overkomen. Hier is de tekst aan het begin van de vragenlijst van belang. De eerste indicator, gepercipieerde ernst, zal in de vragenlijst worden opgenomen met 4 items. Voorbeelden van stellingen die hier zijn gebruikt zijn "Anti-homogeweld is een ernstige bedreiging voor mijn gevoel van veiligheid" en "De gevolgen van anti-homogeweld zijn ernstig voor de betrokkenen". De gepercipieerde ontvankelijkheid wordt eveneens gemeten aan de hand van 4 items. Voorbeelden hiervan zijn "Ik loop een groot risico om slachtoffer te worden van anti-homogeweld" en "Ik zie mezelf als kwetsbaar wanneer ik denk aan anti-homogeweld". Als laatste zijn er drie items opgenomen om de affectieve component angst te meten. Een voorbeeld hiervan is "Ik ben bang dat ik slachtoffer wordt van anti-homogeweld". De betrouwbaarheid en interne consistentie van gepercipieerde dreiging is getoetst en deze is goed ($\alpha = 0,85$, $\lambda_2 = 0,86$)

De tweede afhankelijke variabele is defensiemotivatie. Defensiemotivatie wordt gemeten aan de hand van 4 items. Ook deze schaal is getoetst en betrouwbaar bevonden met $\alpha = 0,75$ en $\lambda_2 = 0,75$. Het gaat hierbij om verschillende vormen van defensief gemotiveerd gedrag, te weten: ontkenning van de dreiging, vermijding van de dreiging, het bagatelliseren van de dreiging en schijnweerstand tegen de dreiging (So, 2013; Witte, 1992). Alle vier zijn vormen van angstreductie zonder daadwerkelijk het probleem aan te pakken. Samen vormen ze het fear control process. Voorbeelden van stellingen die zijn gebruikt om defensiemotivatie te meten zijn: "Wanneer ik een bericht of verhaal over anti-homogeweld hoor, merk ik dat ik de dreiging wel eens ontken" en "Wanneer ik een bericht of verhaal

over anti-homogeweld hoor, probeer ik dit voor mezelf wel eens onbelangrijker of kleiner te maken dan dat ik het eigenlijk vind”.

De derde afhankelijke variabele, gepercipieerde effectiviteit, wordt geoperationaliseerd aan de hand van self-efficacy en response efficacy (Cates, Dian, & Schnepf, 2003; Gore & Bracken, 2005; Witte, 1992;). Self-efficacy kijkt naar de mate waarin men denkt dat men zelf in staat is om beschermende acties tegen de dreiging uit te voeren. Hierbij wordt gekeken naar drie aspecten van self-efficacy: denkt men in staat te zijn om zichzelf te beschermen, denkt men in staat te zijn om een ander te beschermen, en denkt men in staat te zijn om hulp in te schakelen. Er zijn 4 items gebruikt om de mate van self-efficacy te meten. Onder andere de volgende stellingen zijn hiervoor gebruikt: “Ik ben in staat om mezelf te redden wanneer ik me bedreigd voel vanwege mijn geaardheid” en “Ik ben in staat om iets te ondernemen om de dreiging van anti-homogeweld te verminderen (bijvoorbeeld informatie opzoeken)”. Response efficacy gaat over de mate waarin men denkt dat deze beschermende acties effectief zijn. Het gaat over de perceptie van LHB'ers over effectiviteit ten opzichte van anti-homogeweld in het algemeen en met betrekking tot bepaalde partijen (bijvoorbeeld de politie). Voorbeelden van stellingen die hiervoor zijn opgenomen zijn “Homoseksuelen/Lesbiennes/Biseksuelen kunnen elkaar helpen om anti-homogeweld tegen te gaan” en “Acties tegen anti-homogeweld hebben zin (bijvoorbeeld een protestactie)”. Er zijn 6 items gebruikt om response efficacy te meten en dus in totaal 10 items voor de gepercipieerde effectiviteit ($\alpha = 0,66$, $\lambda_2 = 0,68$).

De vierde afhankelijke variabele, protectiemotivatie, wordt gemeten aan de hand van een 6 items. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen protectie gemotiveerd gedrag met betrekking tot het doen van aangifte en andere vormen van protectie gemotiveerd gedrag. De indicatoren voor deze variabele beschrijven acties die gericht zijn op het terugdringen van de dreiging (Witte, 1992). Hier is een onderscheid gemaakt tussen *protectiemotivatie aangifte* en *protectiemotivatie anders* omdat de betrouwbaarheidswaarde voor *protectiemotivatie* als een variabele te laag is. Een verklaring hiervoor kan zijn dat sommige vormen van protectie gemotiveerd gedrag anders worden ingeschaald. Het doen van aangifte kan bijvoorbeeld als ‘normaal’ worden gezien in het geval van anti-homogeweld, terwijl men minder snel informatie gaat zoeken of zich aansluit bij een groep. Protectiemotivatie wordt dus geoperationaliseerd door allereerst te kijken naar de aangiftebereidheid. Hiervoor zijn drie items gebruikt met stellingen als “Als ik te maken krijg met anti-homogeweld doe ik aangifte”. De betrouwbaarheidswaarden voor protectiemotivatie aangifte zijn $\alpha = 0,71$ en $\lambda_2 = 0,71$. Daarnaast is gekeken naar andere vormen van protectiemotivatie. Hierbij is gemeten of iemand de intentie heeft om informatie op te zoeken om zichzelf en eventueel anderen te beschermen tegen de anti-homogeweld. De laatste actie betreft het aansluiten bij een groep. Dit kan in verschillende vormen met verschillende doelen, bijvoorbeeld online of fysiek, om over angsten te praten, oplossingen te bedenken of elkaar te helpen. Een voorbeeld van een stelling die de proefpersonen is voorgelegd is “Ik zoek wel eens informatie over anti-homogeweld”. De betrouwbaarheidswaarden voor deze variabele zijn $\alpha = 0,66$ en $\lambda_2 = 0,67$.

Belangrijk om te vermelden bij de betrouwbaarheidsanalyse is dat een lage betrouwbaarheidsmaat niet meteen hoeft te betekenen dat een construct onbetrouwbaar is. Wanneer een construct verschillende maar gerelateerde aspecten meet kan er sprake zijn van een lagere interne consistentie tussen de items. Echter is het wel belangrijk om al deze items mee te nemen. Dit zou ook de relatief lage waarden bij gepercipieerde effectiviteit kunnen verklaren. Gepercipieerde effectiviteit bestaat uit response efficacy en self-efficacy. De eerste heeft betrekking op de mate waarin men denkt dat acties in het algemeen een bepaalde dreiging weg kunnen nemen, de tweede gaat over de mate waarin men denkt zelf iets aan de dreiging te kunnen doen. Het betreft dus twee gerelateerde maar verschillende zaken.

Naast alle variabelen met betrekking tot de verwachtingen en de onderzoeksvraag zullen ook achtergrondkenmerken van de proefpersonen in de vragenlijst worden meegenomen. Natuurlijk worden het geslacht en de geaardheid van de proefpersoon gevraagd. Andere variabelen die zijn meegenomen zijn leeftijd, opleiding en woonplaats. Daarnaast is de proefpersonen ook gevraagd of zij

al eens slachtoffer zijn geworden van anti-homogeweld of homonegatief gedrag. Hiervoor konden meerdere antwoordmogelijkheden worden geselecteerd die varieerden van 'Nee' tot 'Ja, er is geweld tegen mij gebruikt'. Deze variabele is belangrijk om mee te nemen omdat dit de mogelijk van invloed is op de ervaring van onveiligheidsgevoelens en uiteindelijk dus op de resultaten.

Tabel 2. Betrouwbaarheidsanalyse

	Cronbachs alfa (n=221)	Lambda- 2 (n=221)	Items
Sociale identificatie	$\alpha = 0,86$	$\lambda_2 = 0,87$	14
Gepercipieerde dreiging	$\alpha = 0,85$	$\lambda_2 = 0,86$	11
Defensiemotivatie	$\alpha = 0,75$	$\lambda_2 = 0,75$	4
Gepercipieerde effectiviteit	$\alpha = 0,66$	$\lambda_2 = 0,68$	10
Protectiemotivatie aangifte	$\alpha = 0,71$	$\lambda_2 = 0,71$	3
Protectiemotivatie anders	$\alpha = 0,66$	$\lambda_2 = 0,67$	3

RESULTATEN

DEMOGRAFISCHE VARIABELEN

Hieronder volgt een tabel waarin de drie groepen zijn afgezet tegen belangrijke socio-demografische en andere relevante variabelen. De percentages in de tabel hebben betrekking op de kolom. De tabel kan worden gebruikt als een randomisatiecheck waarin verschillen tussen de groepen kunnen worden opgemerkt.

Tabel 3. Randomisatiecheck

	Anti-homogeweld artikel (n= 72)	Algemeen geweld artikel (n= 77)	Neutraal artikel (n= 72)
Geslacht			
Man	58,3%	62,3%	61,1%
Vrouw	41,7%	37,7%	38,9%
Geaardheid			
Homoseksueel	48,6%	54,5%	51,4%
Lesbisch	30,6%	28,6%	29,2%
Biseksueel	19,4%	14,3%	19,4%
Wil niet zeggen	1,4%	2,6%	0%
Leeftijd	M= 30,9 SD= 12,0 Range= 18-70	M= 31,8 SD= 10,9 Range= 18-66	M= 34,2 SD= 11,9 Range= 18-65
Opleiding			
VMBO/MAVO/LBO	2,8%	7,8%	2,8%
MBO	28,2%	26,0%	23,6%
HAVO/VWO	8,5%	6,5%	8,3%
HBO/WO	60,6%	59,7%	65,3%
Slachtofferervaring			
Nee	34,3%	43,5%	47,7%
Genegeerd	10,4%	21,7%	21,5%
Gepest	13,4%	15,9%	9,2%
Uitgescholden	43,3%	42,0%	33,8%
Bedreigd	11,9%	15,9%	7,7%
Geweld	6,0%	14,5%	7,7%

De verdeling voor de variabele geslacht is grofweg hetzelfde verdeeld tussen de drie groepen. Voor een overzicht van de gemiddelden van de groepen zie tabel 3 hierboven. Allereerst is naar het verschil tussen de groepen met betrekking tot geslacht gekeken. De toets die is uitgevoerd laat zien dat de verschillen niet significant zijn ($X^2(2) = 0,260$, $p = 0,878$). Hetzelfde geldt voor de verschillen tussen de groepen met het oog op geaardheid. Ook hier toont een Chi-kwadraattoets dat er geen significante verschillen zijn ($X^2(6) = 2,913$, $p = 0,820$).

Als we kijken naar het verschil in leeftijd tussen de groepen is te zien dat de gemiddelde leeftijd in de controlegroep ligt met 34,2 jaar iets hoger ligt dan in beide andere groepen (zie tabel 3). De verschillen tussen groepen zijn ook hier getoetst, dit keer met behulp van een variantieanalyse, en deze blijken niet significant ($F(2, 215) = 1,496$, $p = 0,226$). Met betrekking tot het opleidingsniveau zijn op het oog weinig belangrijke verschillen tussen de groepen waar te nemen. De Chi-kwadraattoets die is uitgevoerd laat ook zien dat dit het geval is ($X^2(6) = 3,479$, $p = 0,747$).

Een andere relevante variabele is slachtofferervaring. Belangrijk om hier te vermelden is dat het dus gaat om een variabele waarbij proefpersonen meer dan een antwoord konden aankruisen. Voor de percentages binnen de kolom geldt dus ook dat als deze worden opgeteld, dit boven de 100%

uit komt (zie tabel 3). Hier dient rekening mee gehouden te worden met de interpretatie van deze tabel. De verschillen tussen de groepen op slachtofferervaring zijn ook getoetst middels een Chi-kwadraattoets. Deze verschillen blijken niet significant te zijn ($X^2(10) = 10,123$, $p = 0,430$).

Sociale identificatie is een laatste variabele die van belang is om hier te noemen. De voorspelling is dat de mate van sociale identificatie van invloed is op de manier waarop dreigende berichtgeving wordt verwerkt door LHB'ers. Het is dus belangrijk om het een en ander te weten over de sociale identificatie in de verschillende groepen. De gemiddelde waarde voor sociale identificatie in de groep van het anti-homogeweld artikel en het neutrale artikel is gelijk met $M = 2,52$. Opvallend is dat de sociale identificatie in de groep van het algemeen geweld artikel het laagst is met een gemiddelde waarde van $M = 2,83$. Om het verschil tussen de groepen te toetsen is een variantieanalyse uitgevoerd. Deze laat zien dat er een significant verschil is in de gemiddelde mate van sociale identificatie tussen de groepen ($F(2, 208) = 3,110$, $p = 0,047$). Dit gegeven wordt meegenomen bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten.

BESCHRIJVENDE STATISTIEKEN

Voorafgaand aan de regressieanalyses worden de statistieken van de afhankelijke variabelen beschreven met behulp van de gemiddelden (M) en de standaarddeviaties (SD). De scores voor gepercipieerde dreiging zijn aan de middelhoge kant, waarbij het gemiddelde voor elke groep boven waarde 3 ligt. Dit houdt in dat er men over het algemeen neutraal tot eens is over het feit dat anti-homogeweld een dreiging vormt. De groep van het anti-homogeweld artikel rapporteert hier de gemiddeld de hoogste score. Of er sprake is van significantie is hieronder gerapporteerd. Verder toont tabel 4 dat LHB'ers over het algemeen niet de neiging hebben tot defensief gemotiveerd gedrag waarbij de dreiging bijvoorbeeld wordt ontkend. Hogere gemiddelde waarden zijn er voor de gepercipieerde effectiviteit. Over het algemeen kan dus worden aangenomen dat LHB'ers het idee hebben dat zichzelf of anderen iets tegen anti-homogeweld kunnen doen. Hierop volgend zijn de hoogste gemiddelde waarden voor protectiemotivatie met betrekking tot aangifte. Er wordt erg veel waarde gehecht aan het doen van aangifte en de meeste LHB'ers zullen dit dan zelf ook doen mocht dit nodig zijn. De gemiddelde waarden voor protectiemotivatie met betrekking tot andere zaken is een stuk lager. Men denkt er over het algemeen dus minder snel over om informatie te zoeken of bij een groep aan te sluiten dan dat men aangifte doet in geval van anti-homogeweld. Er is hier sprake van relatief hoge standaarddeviaties wat erop kan duiden dat de meningen hierover van persoon tot persoon erg verschillen.

Tabel 4. Overzicht resultaten

	Anti-homogeweld artikel	Algemeen geweld artikel	Neutraal artikel
Gepercipieerde dreiging	$M = 3.47$ $SD = .54$	$M = 3.29$ $SD = .61$	$M = 3.34$ $SD = .58$
Defensiemotivatie	$M = 2.75$ $SD = .87$	$M = 2.71$ $SD = .78$	$M = 2.68$ $SD = .71$
Gepercipieerde effectiviteit	$M = 3.76$ $SD = .37$	$M = 3.69$ $SD = .48$	$M = 3.73$ $SD = .47$
Protectiemotivatie aangifte	$M = 4.02$ $SD = .74$	$M = 4.21$ $SD = .80$	$M = 4.14$ $SD = .76$
Protectiemotivatie anders	$M = 2.55$ $SD = .80$	$M = 2.46$ $SD = .76$	$M = 2.42$ $SD = .78$

GEPERCIPIEERDE DREIGING

Om verschillen tussen de groepen te toetsen en te kijken wat de effecten van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele gepercipieerde dreiging zijn is een regressieanalyse uitgevoerd waarbij beide onafhankelijke variabelen en gepercipieerde dreiging als afhankelijke variabele tegelijk zijn opgenomen (zie tabel 5 voor een overzicht van de resultaten). Omdat het gaat om een ordinale onafhankelijke variabele (indirecte slachtofferervaring) is gebruik gemaakt van de Modprobe van Hayes (Hayes & Matthes, 2009) welke het mogelijk maakt om een regressieanalyse uit te voeren waarbij ook de moderatie wordt meegenomen. Het effect van beide onafhankelijke variabelen en de interactie op de afhankelijke variabelen wordt in alle gevallen in een model getoetst. In dit geval laat de regressieanalyse allereerst zien dat er geen hoofdeffect is voor indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde dreiging. Het blijkt dat de gemiddelde waarden van de drie groepen niet significant van elkaar verschillen ($B = -0,055$, $t = -1,134$, $p = 0,258$). Er is dus geen significant verschil in gepercipieerde dreiging tussen de groepen verdeeld over de drie condities. LHB'ers die worden blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring percipiëren geen hogere dreiging dan LHB'ers die dit niet ervaren.

De regressieanalyse heeft ook de invloed van de andere onafhankelijke variabele sociale identificatie getoetst. Deze toont aan dat er hier wel sprake is van een significant hoofdeffect. De mate van sociale identificatie heeft een significante invloed op de gepercipieerde dreiging ($B = 0,175$, $t = 2,623$, $p = 0,009$). Er is dus een direct hoofdeffect gevonden van de moderator op de afhankelijke variabele gepercipieerde dreiging. Het positieve regressiecoëfficiënt houdt in dat naarmate de sociale identificatie hoger wordt, de gepercipieerde dreiging ook toeneemt. LHB'ers met een sterke sociale identificatie nemen dus een grotere dreiging met betrekking tot anti-homogeweld waar dan LHB'ers die zich minder sterk met de groep identificeren.

Naast hoofdeffecten heeft de regressieanalyse getoetst op een interactie-effect. De afwezigheid van een hoofdeffect van indirecte slachtofferervaring betekent niet per definitie dat er geen interactie-effect is. Er kan dus wel worden onderzocht of sociale identificatie een voorspeller is van het effect van de onafhankelijke variabele indirecte slachtofferervaring op de afhankelijke variabele gepercipieerde dreiging. De analyse laat zien dat er geen sprake is van een interactie-effect ($B = 0,027$, $t = 0,318$, $p = 0,751$). Sociale identificatie heeft dus geen significante invloed op het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde dreiging. Een hogere mate van sociale identificatie zorgt er niet voor dat berichten over anti-homogeweld sterker of heftiger worden waargenomen dan bij een lage mate van sociale identificatie.

Tabel 5. Resultaten van de regressieanalyse met indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie als voorspellers van gepercipieerde dreiging

	Gepercipieerde dreiging		
	B	t	p
Constante	3,363	86,895	0,000***
Indirecte slachtofferervaring	-0,055	-1,134	0,258
Sociale identificatie	0,175	2,623	0,009**
Interactie	0,027	0,318	0,751

Opmerking: * $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

DEFENSIEMOTIVATIE

Voor de defensiemotivatatie als afhankelijke variabele is ook een regressieanalyse uitgevoerd met indirecte slachtofferervaring als onafhankelijke variabele en sociale identificatie als moderator. Het tweede deel van de eerste hypothese H_1 betreft de invloed van de onafhankelijke variabele indirecte slachtofferervaring op defensiemotivatatie. Uit deze analyse komt dat de p-waarde voor het hoofdeffect van indirecte slachtofferervaring op defensiemotivatatie 0,563 en dus niet significant is ($B = -0,040$, $t = -0,579$). Indirecte slachtofferervaring heeft geen significante invloed op defensief gemotiveerd gedrag. Datzelfde geldt ook voor de gepercipieerde dreiging. De eerste hypothese H_1 wordt hiermee dus verworpen.

De regressieanalyse heeft ook getoetst op een hoofdeffect van de veronderstelde moderator, sociale identificatie, in dit geval op defensiemotivatie. Hieruit blijkt dat er geen hoofdeffect aanwezig is ($B = -0,027$, $t = -0,283$, $p = 0,777$). Dit houdt in dat de mate van sociale identificatie geen significante invloed heeft op defensiemotivatie. LHB'ers die zich sterk met de groep identificeren laten dus niet meer defensief gemotiveerd gedrag zien dan LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie.

Als laatste toont het regressiemodel dat naast de afwezigheid van hoofdeffecten van de onafhankelijke variabelen, er tevens geen sprake is van een interactie-effect ($B = 0,031$, $t = 0,260$, $p = 0,795$). Sociale identificatie onder LHB'ers heeft dus geen significante invloed op de relatie tussen indirecte slachtofferervaring en defensief gemotiveerd gedrag. Hiermee wordt de tweede hypothese H_2 verworpen. Een hogere mate van sociale identificatie zorgt er niet voor dat berichten over anti-homogeweld sterker of heftiger worden geïnterpreteerd dan bij een lage mate van sociale identificatie.

Tabel 6. Resultaten van de regressieanalyse met indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie als voorspellers van defensiemotivatie

	Defensiemotivatie		
	B	t	p
Constante	2,717	49,955	0,000***
Indirecte slachtofferervaring	-0,040	-0,579	0,563
Sociale identificatie	-0,027	-0,283	0,777
Interactie	0,031	0,260	0,795

Opmerking: * $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

GEPERCIPIEERDE EFFECTIVITEIT

Een andere afhankelijke variabele waarvoor een regressieanalyse met de beide onafhankelijke variabelen is uitgevoerd is gepercipieerde effectiviteit. Hierbij is onderzocht wat het effect is van indirecte slachtofferervaring als voorspeller, van sociale identificatie als moderator en de interactie tussen deze twee variabelen. De regressieanalyse laat zien dat er geen sprake is van een hoofdeffect van indirecte slachtofferervaring ($B = -0,020$, $t = -0,563$, $p = 0,574$). Er is dus geen significante invloed van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde effectiviteit onder LHB'ers.

Voor de veronderstelde moderator, sociale identificatie is ook gekeken of er sprake is van een hoofdeffect op gepercipieerde effectiviteit. Uit de analyse blijkt dat dit het geval is. Sociale identificatie heeft een significant effect op de gepercipieerde effectiviteit ($B = 0,206$, $t = 4,207$, $p = 0,000$). LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie nemen de mate van effectiviteit dus anders waar dan LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie. Het regressiecoëfficiënt $B = 0,206$ is positief wat inhoudt dat LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie ook een hoge gepercipieerde effectiviteit rapporteren.

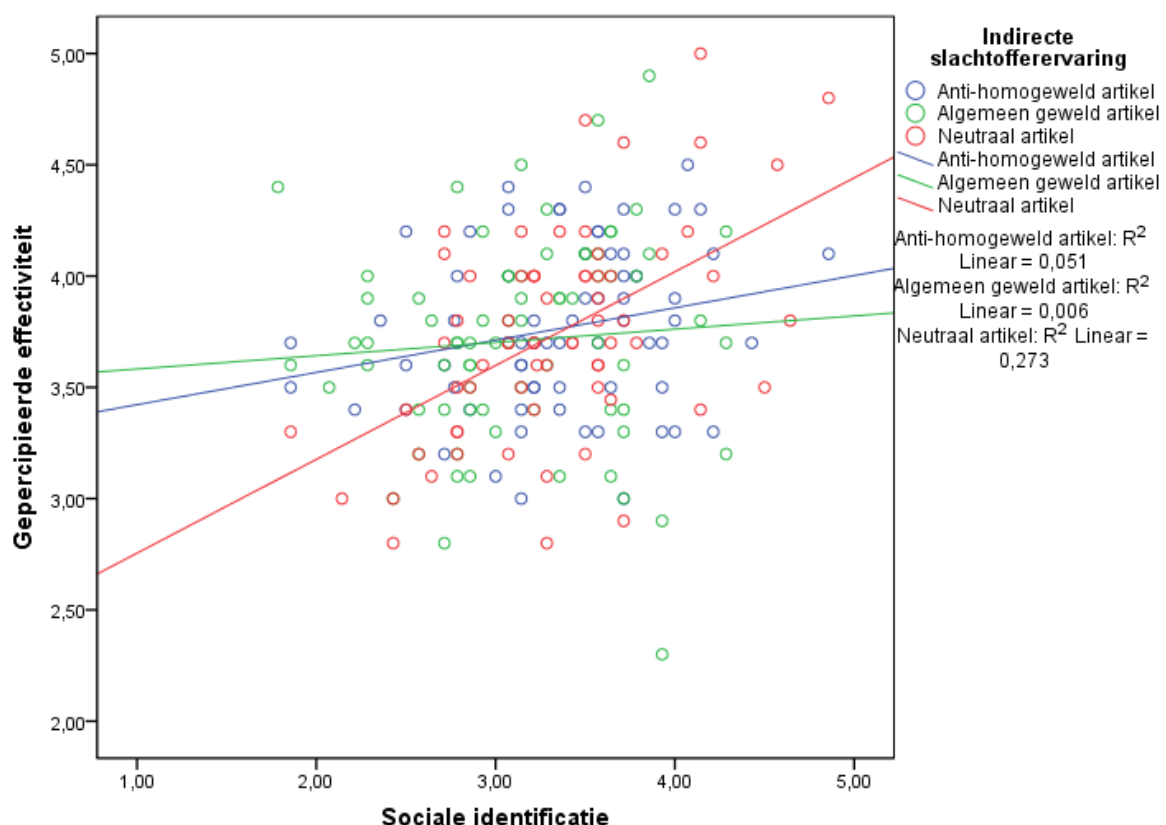
Tabel 7. Resultaten van de regressieanalyse met indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie als voorspellers van gepercipieerde effectiviteit

	Gepercipieerde effectiviteit		
	B	t	p
Constante	3,739	131,085	0,000***
Indirecte slachtofferervaring	-0,020	-0,563	0,574
Sociale identificatie	0,206	4,207	0,000***
Interactie	0,139	2,254	0,025*

Opmerking: * $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

Naast de beide hoofdeffecten toont de toetsing middels de regressieanalyse ook of er sprake is van een interactie-effect van sociale identificatie op de relatie tussen indirecte slachtofferervaring en gepercipieerde effectiviteit. Dat blijkt het geval. De uitkomst van het interactie-effect is significant, zie hiervoor tabel 7. Sociale identificatie heeft dus een significante invloed op de relatie van indirecte

slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit. Verdere analyses laten zien dat bij lage waarden van sociale identificatie (= gemiddelde – 1*SD) het regressiecoëfficiënt en dus het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit positief is ($B = 0,101$). Echter, bij gemiddelde waarden voor sociale identificatie is dit effect minder positief ($B = 0,020$). Wanneer sprake is van hoge mate van sociale identificatie (= gemiddelde + 1*SD) dan is het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit zelfs negatief ($B = -0,061$). Dus in het geval van een lage mate van sociale identificatie heeft indirecte slachtofferervaring een positief effect op de gepercipieerde effectiviteit, in het geval van een hoge mate van sociale identificatie is het effect van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde effectiviteit negatief. Dit patroon wordt verduidelijkt aan de hand van onderstaande grafiek 1. Deze laat de spreiding zien van de waarden van sociale identificatie afgezet tegen gepercipieerde effectiviteit. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de drie groepen uit het experiment waarvoor elk een regressielijn te zien is. De lijnen van de groepen die zijn blootgesteld aan een vorm van indirecte slachtofferervaring (blauwe en groene lijn) lopen grotendeels gelijk, de verschillen zijn klein. De lijn van de controlegroep (rode lijn) begint echter een stuk lager en loopt steiler omhoog. De grafiek toont dat bij een lage mate van sociale identificatie het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit positief is, de groene en blauwe lijnen lopen boven de rode lijn. Echter, naarmate de sociale identificatie toeneemt, kruipen de lijnen van de groepen naar elkaar toe en bij gemiddelde mate van sociale identificatie zijn er weinig tot geen verschillen tussen de groepen op gepercipieerde effectiviteit. Dat verklaart de afwezigheid van een hoofdeffect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit. Uiteindelijk kruisen de lijnen elkaar en blijkt dat voor de hoge waarden van sociale identificatie de waarden van gepercipieerde effectiviteit van de groepen die zijn blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring lager liggen dan in de controlegroep.

Grafiek 1. Interactie-effect van sociale identificatie op de relatie tussen indirecte slachtofferervaring en gepercipieerde effectiviteit.

PROTECTIEMOTIVATIE

Protectiemotivatie geldt als uitkomstvariabele van gepercipieerde effectiviteit. Waar het bij gepercipieerde effectiviteit gaat om een cognitief en affectief waarderingsproces, daar wordt

protectiemotivatatie gezien als de uitkomst hiervan in de vorm van gedrag. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen protectiemotivatatie met betrekking tot aangifte en protectiemotivatatie met betrekking tot overige zaken. Voor beide vormen van protectiemotivatatie is gekeken of er sprake is van een effect van de onafhankelijke variabelen. Een regressieanalyse toont aan dat er geen hoofdeffect is van indirecte slachtofferervaring op *protectiemotivatatie aangifte* ($B = 0,053$, $t = 0,811$, $p = 0,419$). LHB'ers die worden blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring van anti-homogeweld laten niet significant meer of minder protectiegemotiveerd gedrag zien met betrekking tot het doen van aangifte dan LHB'ers die geen indirect slachtoffer zijn geworden. Voor de andere onafhankelijke variabele, sociale identificatie, geldt dat er wel een significant hoofdeffect op *protectiemotivatatie aangifte* is gevonden ($B = 0,196$, $t = 2,203$, $p = 0,029$). Sociale identificatie is dus van invloed op protectiemotivatatie met betrekking tot aangifte. LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie zullen eerder protectie gemotiveerd zijn en geneigd zijn om aangifte te doen in het geval van anti-homogeweld. Als laatste is hier gekeken naar een mogelijke moderatie van sociale identificatie op indirecte slachtofferervaring. De analyse laat zien dat er geen sprake is van een interactie-effect ($B = -0,062$, $t = -0,559$, $p = 0,557$).

Tabel 8. Resultaten van de regressieanalyse met indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie als voorspellers van *protectiemotivatatie aangifte*

	Protectiemotivatatie aangifte		
	B	t	p
Constante	4,143	80,009	0,000***
Indirecte slachtofferervaring	0,053	0,811	0,419
Sociale identificatie	0,196	2,203	0,021*
Interactie	-0,062	-0,559	0,577

Opmerking: * $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

Naast protectiemotivatatie met betrekking tot aangifte is ook gekeken naar protectiemotivatatie met betrekking tot overige zaken. Een regressieanalyse laat zien dat er geen significant hoofdeffect van indirecte slachtofferervaring op *protectiemotivatatie anders* is ($B = -0,043$, $t = -0,676$, $p = 0,500$). Indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers heeft dus geen invloed op de mate van protectie gemotiveerd gedrag met betrekking zaken als informatie zoeken of aansluiten bij een groep. LHB'ers die berichten over anti-homogeweld hebben gehoord gaan hier niet per definitie eerder informatie over zoeken dan LHB'ers die zo'n bericht niet hebben gehoord. Kijken we naar het hoofdeffect van de andere onafhankelijke variabele, sociale identificatie op *protectiemotivatatie anders*, dan zien we dat deze wel significant is ($B = 0,408$, $t = 4,689$, $p = 0,000$). De mate van sociale identificatie is dus wel van invloed op *protectiemotivatatie anders*. LHB'ers die zich sterk met de groep identificeren zullen dus eerder informatie zoeken over anti-homogeweld of zich aansluiten bij een groep dan LHB'ers die zich niet sterk met de groep identificeren. Ten slotte is ook hier onderzocht of er een interactie-effect is van sociale identificatie op indirecte slachtofferervaring en *protectiemotivatatie anders*. De regressieanalyse laat zien dat er geen interactie-effect aanwezig is en dat sociale identificatie dus niet als moderator fungeert ($B = -0,137$, $t = -1,259$, $p = 0,210$).

Tabel 9. Resultaten van de regressieanalyse met indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie als voorspellers van *protectiemotivatatie anders*

	Protectiemotivatatie anders		
	B	t	p
Constante	2,466	48,774	0,000***
Indirecte slachtofferervaring	-0,043	-0,676	0,500
Sociale identificatie	0,408	4,689	0,000***
Interactie	0,137	-1,259	0,210

Opmerking: * $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

AANVULLENDE RESULTATEN

Hierboven is de invloed bekeken van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele gepercipieerde effectiviteit. Zoals eerder uitgelegd kan deze variabele worden opgebroken in response efficacy en self-efficacy. Deze tweedeling is mogelijk interessant omdat het hierbij gaat om gerelateerde maar niet dezelfde concepten. Response efficacy gaat over de inschatting van LHB'ers of bepaalde acties zin hebben om de dreiging weg te nemen. Self-efficacy gaat over het geloof van LHB'ers dat zij bepaalde acties voldoende kunnen uitvoeren om de dreiging weg te nemen. Eventuele verschillen of overeenkomsten hier kunnen wat zeggen over hoe bepaalde interacties verlopen. Daarom is bij de resultaten ook een analyse uitgevoerd voor deze twee variabelen apart van elkaar. Om te beginnen is een regressieanalyse uitgevoerd met als onafhankelijke variabelen indirecte slachtofferervaring en sociale identificatie en als afhankelijke variabele response efficacy. De analyse laat zien dat er, net als bij gepercipieerde effectiviteit, geen significant effect is van indirecte slachtofferervaring ($B = -0,019$, $t = -0,442$, $p = 0,659$). Het effect van sociale identificatie daarentegen is wel significant ($B = 0,298$, $t = 1,597$, $p = 0,000$). LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie hebben dus meer het idee dat acties om anti-homogeweld tegen te gaan zin hebben dan LHB'ers met een lage sociale identificatie. Dezelfde analyse is ook uitgevoerd voor self-efficacy als afhankelijke variabele. Ook hier is geen hoofdeffect gevonden van indirecte slachtofferervaring ($B = -0,022$, $t = -0,426$, $p = 0,671$). Wat echter opvallend is, is dat er ook geen hoofdeffect is gevonden van sociale identificatie op self-efficacy ($B = 0,070$, $t = 0,990$, $p = 0,323$). Waar sociale identificatie dus wel een significante invloed heeft op response efficacy, is dat niet het geval voor self-efficacy. De mate waarin LHB'ers denken dat zij zelf in staat zijn om beschermende acties uit te voeren om de dreiging van anti-homogeweld weg te nemen is dus niet afhankelijk van de mate waarin zij zich met de groep identificeren.

CONCLUSIE

INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING

De hoofdvraag die centraal staat in dit onderzoek en die hier wordt beantwoord aan de hand van de twee hypothesen is: *Wat is het gevolg van indirecte slachtofferervaring onder LHB'ers, en hoe wordt dit beïnvloed door de mate van sociale identificatie?* Het hoofdelement dat deze vraag bevat is indirecte slachtofferervaring. Berichten en verhalen over anti-homogeweld worden verondersteld een invloed te hebben op LHB'ers. Uit de inleiding van dit onderzoek blijkt al dat LHB'ers meer onveiligheidsgevoelens ervaren dan heteroseksuele mannen en vrouwen. Het centrale idee achter dit onderzoek is dat dit mede komt door nieuws en verhalen die zij (veel en vaak) over incidenten van anti-homogeweld te horen krijgen en het feit dat zij zich hierin kunnen verplaatsen. Op basis van dit idee is in dit onderzoek getoetst of berichten en verhalen over anti-homogeweld een direct effect hebben op de veiligheidsbeleving van LHB'ers die deze lezen of horen.

Aanvankelijk is onderzocht wat de invloed van indirecte slachtofferervaring op afhankelijke variabelen met betrekking tot de veiligheidsbeleving is en dit leverde niet precies de resultaten op die vooraf werden verwacht. Er is gekeken of indirecte slachtofferervaring van invloed is op de waargenomen dreiging van LHB'ers. Dit bleek niet het geval. Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen de drie conditiegroepen van het onderzoek. LHB'ers die het krantenbericht over anti-homogeweld hebben gelezen rapporteerden niet per definitie een hogere gepercipieerde dreiging dan LHB'ers die een neutraal krantenbericht over de invloed van festivalmuziek onder ogen kregen. Op basis hiervan kan de conclusie worden getrokken dat, in tegenstelling tot wat vooraf werd verwacht, het lezen van een krantenbericht over anti-homogeweld geen direct effect heeft op de waargenomen dreiging. Een krantenbericht over anti-homogeweld is dus niet dusdanig schokkend voor LHB'ers dat zij daardoor direct meer dreiging waarnemen.

Daarnaast is onderzocht wat het effect is van indirecte slachtofferervaring op defensiemotivatie. Bij defensiemotivatie gaat het om gedrag dat gericht is op het wegnemen van angst, zoals het ontkennen of het bagatelliseren van de dreiging. De resultaten van het onderzoek laten zien dat indirecte slachtofferervaring eveneens niet van invloed is op defensiemotivatie. LHB'ers die zijn blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring stellen niet dat zij meer gericht zijn op defensief gemotiveerd gedrag dan LHB'ers die geen bericht over anti-homogeweld hebben gelezen. Hiermee is de eerste hypothese verworpen. Berichten of verhalen over anti-homogeweld zorgen er niet direct voor dat LHB'ers proberen om de angst hiervan weg te nemen. De conclusie kan dus worden getrokken dat indirecte slachtofferervaring niet van invloed is op de gepercipieerde dreiging en niet op defensiemotivatie.

Verder is onderzocht of indirecte slachtofferervaring van invloed is op de afhankelijke variabelen gepercipieerde effectiviteit en protectiemotivatie. Hierover zijn vooraf niet dermate duidelijke verwachtingen uitgesproken als over de twee hiervoor genoemde afhankelijke variabelen. Dit omdat deze niet in de literatuur zijn gevonden. De conclusie die kan worden getrokken is dat indirecte slachtofferervaring geen effect heeft op zowel de gepercipieerde effectiviteit als op protectiemotivatie. Het is eerder genoemd dat het mogelijk is dat het lezen over anti-homogeweld de gepercipieerde effectiviteit van LHB'ers verhoogt of verlaagt, maar beide blijkt dus niet het geval. Er zijn geen verschillen gevonden tussen de groepen dus indirecte slachtofferervaring is niet direct van invloed op de mate waarin LHB'ers denken dat er iets aan de dreiging van anti-homogeweld te doen is. Datzelfde geldt ook voor de gedragingen die hieruit voort vloeien, protectie gemotiveerd gedrag. Dit wordt ook niet beïnvloed door het lezen van een krantenbericht over anti-homogeweld. Het lezen van een krantenbericht over anti-homogeweld zorgt er niet voor dat LHB'ers eerder informatie opzoeken over anti-homogeweld, zich zouden aansluiten bij een groep, of het belangrijker vinden om aangifte te doen.

SOCIALE IDENTIFICATIE

Naast indirecte slachtofferervaring is er in dit onderzoek gekeken naar een tweede onafhankelijke variabele: sociale identificatie. Belangrijk hierbij is het idee dat LHB'ers zich kunnen inleven in het slachtoffer en kunnen inbeelden dat zij dit zelf zijn. In tegenstelling tot indirecte slachtofferervaring laat de variabele sociale identificatie wel een aantal effecten zien. Allereerst kan er geconcludeerd worden dat de mate van sociale identificatie bij LHB'ers van invloed is op de gepercipieerde dreiging. Een homoseksuele man of lesbische vrouw die zich sterk met de groep homoseksuelen of lesbiennes identificeert, ziet anti-homogeweld als een grotere dreiging dan andere LHB'ers die zich niet sterk met de groep identificeren. Een hogere mate van sociale identificatie leidt dus tot meer waargenomen dreiging. Opvallend is echter, dat wanneer gekeken wordt naar de invloed van sociale identificatie op defensiemotivatie, er geen effect aanwezig is. Een hoge mate van sociale identificatie leidt dus niet per definitie tot meer defensief gemotiveerd gedrag.

Het onderzoek laat verder zien dat er wel een effect van sociale identificatie is op de gepercipieerde effectiviteit. Buiten het feit dat een hoge mate van sociale identificatie dus een hoge gepercipieerde dreiging als gevolg heeft, leidt het tevens tot een hoge gepercipieerde effectiviteit. LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie geloven dus dat zijzelf en anderen in staat zijn om iets aan anti-homogeweld te doen. Zij voelen zich onderdeel van een groep en daardoor sterker. Dit leidt vervolgens ook tot meer protectie gemotiveerd gedrag. De resultaten van het onderzoek laten zien dat er sprake is van een effect van sociale identificatie op protectiemotivatie. LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie rapporteren dat zij meer gedragingen laten zien die erop gericht zijn om de dreiging van anti-homogeweld weg te nemen en vinden dit ook belangrijker dan LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie. Het gaat hierbij om zowel protectie gemotiveerd gedrag met betrekking tot aangifte doen als protectie gemotiveerd gedrag met betrekking tot overige zaken (informatie zoeken, aansluiten bij een groep, etc.).

Vooraf is de verwachting gesteld dat sociale identificatie het effect van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde dreiging en defensiemotivatie modereert. Ondanks dat er geen effecten van indirecte slachtofferervaring op deze afhankelijke variabelen zijn gevonden, is wel gekeken of er misschien sprake is van een noemenswaardig modererend effect van sociale identificatie op een van de andere relaties is. De tweede hypothese is verworpen omdat er geen interactie-effect is gevonden van sociale identificatie op de relatie tussen indirecte slachtofferervaring en gepercipieerde dreiging of defensiemotivatie. Het onderzoek toont aan dat er wel een ander interactie-effect is. Sociale identificatie is van invloed op de relatie tussen indirecte slachtofferervaring en gepercipieerde effectiviteit. Dit betekent dat de invloed van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit, wezenlijk wordt beïnvloed door sociale identificatie. De interactie die hier is gevonden is een opvallende en houdt in dat in het geval van lage mate van sociale identificatie het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit positief is. Met andere woorden: LHB'ers die zich zwak identificeren met homoseksuelen, lesbiennes of biseksuelen als groep percipiëren meer effectiviteit als zij zijn blootgesteld aan indirecte slachtofferervaring. Aan de andere kant is het zo dat een hoge mate van sociale identificatie zorgt voor een negatief effect van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde effectiviteit. Dit betekent dat LHB'ers zich sterk identificeren met andere LHB'ers minder effectiviteit waarnemen wanneer zij een bericht met betrekking tot anti-homogeweld lezen.

ONDERZOEKSVRAAG

Alles bij elkaar genomen kan met betrekking tot de hoofdvraag van dit onderzoek worden gesteld dat indirecte slachtofferervaring maar voor een heel klein deel van invloed is op de veiligheidsbeleving van LHB'ers. Dat deel heeft dus betrekking op de gepercipieerde effectiviteit waarbij de sociale identiteit als moderator fungeert. Voor indirecte slachtofferervaring op zich geldt dat er geen effecten zijn gevonden op de afhankelijke variabelen. In tegenstelling tot indirecte slachtofferervaring speelt de mate van sociale identificatie wel een grote rol bij de veiligheidsbeleving van LHB'ers. Dit is van invloed op de mate waarin dreiging en angst worden waargenomen, maar ook op de mate waarin LHB'ers denken er iets aan de dreiging van anti-homogeweld gedaan kan worden

en hoe belangrijk zij dit vinden. Aansluitend beïnvloedt het de gedragingen die betrekking hebben op het wegnemen van deze dreiging. Anders gezegd, LHB'ers met een sterke sociale identiteit zien anti-homogeweld als een grotere dreiging en ervaren meer onveiligheidsgevoelens, maar denken ook dat er iets aan te doen is en zouden eerder maatregelen nemen om anti-homogeweld tegen te gaan dan LHB'ers met een minder sterke sociale identiteit.

DISCUSSIE

INTERPRETATIE VAN DE UITKOMSTEN

Door te kijken naar indirecte slachtofferervaringen is geprobeerd om een belangrijke verklarende factor te toetsen. Echter is in dit onderzoek geen effect van indirecte slachtofferervaring op onveiligheidsgevoelens gevonden. De resultaten van de onderzoeken van Oppelaar en Wittebrood (2006) en Farrall, Gray en Jackson (2007) die stellen dat indirecte slachtofferervaring van invloed is op de veiligheidsbeleving worden dus niet ondersteund. Wel is geconcludeerd dat sociale identificatie een belangrijke rol speelt. Dit betekent alleen niet dat indirecte slachtofferervaring helemaal geen rol speelt bij onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers. Het effect hiervan op de veiligheidsbeleving van LHB'ers is niet aangetoond. Indirecte slachtofferervaring kan echter breder worden gezien dan een bericht in de krant, er zijn verschillende vormen mogelijk. Farrall, Gray en Jackson (2007) stellen bijvoorbeeld dat verhalen van bekenden een sterke invloed kunnen hebben. De uitkomsten van dit onderzoek ondersteunen deze theorie niet. Echter is een krantenbericht over anti-homogeweld mogelijk een minder sterke vorm van indirecte slachtofferervaring. Als men dit bijvoorbeeld vergelijkt met het meemaken van anti-homogeweld als omstander, dan is het goed mogelijk dat dit veel schokkender en heftiger is om mee te maken. In dat geval zou het kunnen dat indirecte slachtofferervaring wel degelijk een effect heeft op onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers. Hetzelfde geldt (misschien in mindere vorm) voor beeldmateriaal in de vorm van films of tv. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van het effect is dus dat een krantenbericht over anti-homogeweld misschien niet meer zo schokkend is voor heel veel LHB'ers. Aangezien dergelijk geweld een wekelijks terugkerend onderwerp is met meer dan 750 meldingen van anti-homogeweld per jaar kan het zijn dat de impact niet zo groot (meer) is. De uitkomsten van dit onderzoek komen in die zin redelijk overeen met de theorie van Witte (1992) over het EPPM. Daarin wordt gesteld dat een bericht met weinig of geen dreigende elementen geen reactie uitlokt bij de ontvanger. Omdat het bericht met de risico-informatie in eerste instantie al te weinig dreigende elementen bevat, er is sprake van een te laag fear appeal, wordt er geen of te weinig dreiging waargenomen waardoor hier geen reactie op volgt.

Naast de afwezigheid van het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde dreiging, heeft indirecte slachtofferervaring ook geen invloed op defensief gemotiveerd gedrag. Berichten of verhalen over anti-homogeweld zorgen er niet per definitie voor dat LHB'ers proberen om de angst hiervan weg te nemen. Dit zou verklaard kunnen worden door de afwezigheid van het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde dreiging. Omdat er niet meer dreiging wordt waargenomen (het effect is in eerste instantie al niet aanwezig), is er ook geen noodzaak om deze dreigende gevoelens en gedachten weg te nemen waardoor een effect van indirecte slachtofferervaring op defensiemotivatie ook niet aanwezig is. Daarbij is het mogelijk, omdat de krantenberichten een element van effectiviteit bevatten (omstander die te hulp schiet), dat de proefpersonen eerder richting protectie gemotiveerd gedrag neigen.

In de conclusie is verklaard dat sociale identificatie van invloed is op onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers. Kijken we naar het effect op de waargenomen dreiging dan is te zien dat sterke sociale identificatie leidt tot een hogere waargenomen dreiging. Dit kan worden verklaard doordat een LHB'er met een hoge mate van sociale identificatie zich sterk met een slachtoffer van anti-homogeweld kan identificeren. De resultaten van dit onderzoek vinden hiermee aansluiting bij het onderzoek van Spears, Doosje en Ellemers (1997) waarin wordt gesteld dat hoge en lage identificeerders anders reageren wanneer de status van de groep wordt bedreigd (wat het geval is wanneer het gaat over anti-homogeweld): lage identificeerders nemen psychologisch afstand, hoge identificeerders zien zichzelf nog sterker als onderdeel van de groep en percipiëren meer dreiging. Ook komt dit overeen met de theorie waarin wordt gesteld dat ingebeeld slachtofferschap leidt tot onveiligheidsgevoelens (Farrall, Gray, & Jackson, 2007). De link ontbreekt hier echter wel met het horen over, dus indirecte slachtofferervaring van anti-homogeweld. Er is dus geen sprake van een *crime multiplier* maar wel van een op zichzelf staande invloed van ingebeeld slachtofferschap: hij of zij ziet zichzelf als slachtoffer, men kan het zich inbeelden. Dit zorgt voor dreigende gevoelens en angst. Opvallend is dat een hoge

mate van sociale identificatie vervolgens niet leidt tot meer defensief gemotiveerd gedrag. Dit heeft mogelijk te maken met het effect van sociale identificatie op gepercipieerde effectiviteit. Het onderzoek laat zien dat sociale identificatie van invloed is op de waargenomen effectiviteit onder LHB'ers. Buiten het feit dat een hoge mate van sociale identificatie dus een hoge gepercipieerde dreiging als gevolg heeft, leidt het tevens tot een hoge gepercipieerde effectiviteit. LHB'ers met een hoge mate van sociale identificatie geloven dus dat zijzelf en anderen in staat zijn om iets aan anti-homogeweld te doen. Dit kan worden verklaard doordat men het gevoel heeft dat men onderdeel is van een groep en zich daardoor sterker voelt. Hierdoor zullen zij minder snel defensief gemotiveerd gedrag laten zien (dat is gericht op het wegnemen van de angst), maar eerder protectie gemotiveerd gedrag wat is gericht op het wegnemen van de daadwerkelijke dreiging. Dit omdat zij geloven dat zij er als groep iets aan kunnen doen. Hier moet echter wel rekening worden gehouden met de interactie van sociale identificatie op indirecte slachtofferervaring en gepercipieerde effectiviteit.

Opvallend is wel dat aanvullende analyses hebben aangetoond dat sociale identificatie geen invloed heeft op self-efficacy. De mate waarin LHB'ers denken dat zij zelf in staat zijn om beschermende acties uit te voeren om de dreiging van anti-homogeweld weg te nemen is dus niet afhankelijk van de mate waarin zij zich met de groep identificeren. Dit kan worden verklaard door het feit dat self-efficacy gaat over acties of gedrag dat men zelf moet uitvoeren, bijvoorbeeld het geloof dat men in staat is om zichzelf te redden wanneer zich een incident met betrekking tot anti-homogeweld voordoet. In zo'n geval staat heeft men blijkbaar toch het idee dat men alleen staat en dat onderdeel uitmaken van een groep geen invloed heeft.

Zoals gezegd is er een interactie-effect gevonden. Sociale identificatie is een moderator van het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit. Opvallend hierbij is dat het effect van indirecte slachtofferervaring op gepercipieerde effectiviteit positief is in het geval van lage sociale identificatie. LHB'ers die zich zwak identificeren met de groep nemen een hogere effectiviteit waar wanneer deze een bericht hebben gelezen over anti-homogeweld dan wanneer deze een neutraal bericht hebben gelezen. Ook hier is de theorie van Spears, Doosje en Ellemers (1997) interessant. Een verklaring in het licht van deze theorie is dat LHB'ers met een lage mate van sociale identificatie meer afstand nemen van de groep waardoor zij het idee hebben dat zijzelf, in tegenstelling tot de groep LHB'ers, wel in staat zijn om er iets aan te doen. Aan de andere kant leidt een hoge mate van sociale identificatie tot een negatief effect van indirecte slachtofferervaring op de gepercipieerde effectiviteit. Er is mogelijk sprake van een soort omgekeerd effect: hoge identificeerders, LHB'ers die sterk betrokken zijn bij de groep, zien zichzelf als gevolg van de indirecte slachtofferervaring nog sterker als onderdeel van de groep en komen hierdoor mogelijk alweer in aanraking met een incident van anti-homogeweld. Hierdoor is de kans aanwezig dat zij worden ontmoedigd en ontstaat een gevoel van machteloosheid omdat het idee bestaat dat zij ook het slachtoffer hadden kunnen zijn.

Een van de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek is dat LHB'ers met een sterke sociale identiteit meer bezig zijn met anti-homogeweld dan LHB'ers met een zwakke sociale identiteit, zowel op cognitief en affectief vlak als in hun gedrag. Op alle dimensies speelt het een rol bij deze groep (Gabriel & Greve, 2003). Zij ervaren meer angst wanneer zij geconfronteerd worden met dit onderwerp. Daarnaast geloven zij ook dat er iets aan moet en ook kan gebeuren. Dit geloof sterkt hen erin om bepaalde acties te ondernemen waarvan zij het idee hebben dat dit de dreiging van anti-homogeweld weg neemt. Er is zit dus zowel een negatieve als een positieve kant aan.

AANBEVELINGEN

Er liggen genoeg mogelijkheden voor vervolgonderzoek. Indirecte slachtofferervaring in een milde vorm is niet direct van invloed op de veiligheidsbeleving. Maar de invloed van bijvoorbeeld nieuwsberichten op tv of persoonlijke verhalen van bekenden aan elkaar over anti-homogeweld zouden onderzocht kunnen worden. Is indirecte slachtofferervaring helemaal niet van invloed op LHB'ers? Of heeft het in bepaalde vormen wel effect? En hoe sterk is dat effect? Deze vragen blijven nog onbeantwoord en hier kan dieper op in worden gegaan. Daarbij heeft dit onderzoek aangetoond dat de mate waarin LHB'ers zich verbonden voelen met hun groep van grote invloed is op hoe zij

veiligheid beleven. Een belangrijke uitkomst is dat een sterke sociale identiteit ervoor zorgt dat een LHB'er meer dreiging van anti-homogeweld waarneemt, maar ook gelooft dat het belangrijk en nuttig is om er iets te doen. Daarbij zou hij of zij ook eerder daadwerkelijk maatregelen hiervoor nemen. Dit ondersteunt het onderzoek van Farrall, Gray en Jackson (2007) dat stelt dat ingebeeld slachtofferschap leidt tot onveiligheidsgevoelens. Een goede vervolgstap zou zijn om te onderzoeken wat dit nu precies betekent voor de veiligheidsbeleving van LHB'ers in zijn geheel. Is meer gepercipieerde dreiging en een hogere gepercipieerde effectiviteit per definitie minder wenselijk dan een lage gepercipieerde dreiging en effectiviteit? Misschien dat een hoge gepercipieerde dreiging (als gevolg van een hoge mate van sociale identiteit) ook veel voordelen met zich meebrengt. Verder onderzoek zou ook uit moeten wijzen hoe deze sociale identiteit van LHB'ers tot stand komt. Wat zorgt ervoor dat de ene homoseksuele man zich sterk onderdeel voelt van de homoseksuelen als groep en de andere homoseksuele man niet? Hierbij zouden verschillen tussen LHB'ers onderzocht moeten worden. Als er bijvoorbeeld een relatie is tussen de vorming van de sociale identiteit en het moment waarop men zijn of haar 'coming out' heeft, dan kan dat interessante feiten opleveren.

Een ander heel belangrijk punt waar dit onderzoek een vervolg op zou moeten krijgen is wat er kan worden gedaan om de veiligheidsbeleving te verbeteren. Leidt protectie gemotiveerd gedrag bijvoorbeeld ook daadwerkelijk tot minder waargenomen dreiging en onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers? Interessant is ook dat onderzoek van LeBeau en Jellison (2009) aantoonde dat deelname aan de LHB-gemeenschap nodig is voor een positieve homo-identiteit. Aan de andere blijkt hier dat deze homo-identiteit ook leidt tot meer gevoelens van dreiging en angst. Het beantwoorden van voornoemde vragen kan nog meer inzicht geven in onveiligheidsgevoelens onder LHB'ers en de gevolgen van anti-homogeweld.

BEPERKINGEN

Dit onderzoek heeft geprobeerd om een nieuw licht te schijnen op de veiligheidsbeleving van LHB'ers. Hiervoor is zoals gezegd een vragenlijst verspreid onder LHB'ers met behulp van verschillende organisaties en social media. In het onderzoek is gebruik gemaakt van verschillende vormen van indirecte slachtofferervaring: een krantenbericht over anti-homogeweld, een krantenbericht over geweld op straat dat niet specifiek over anti-homogeweld gaat en een neutraal krantenbericht. Vervolgens zijn verschillende afhankelijke variabelen gemeten door middel van een vragenlijst aan de proefpersonen. De interne validiteit is hierbij redelijk tot goed, hoewel het niet helemaal waterdicht is. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de proefpersonen in de controlegroep gemiddeld genomen een meer angstige persoonlijkheid hebben waardoor het effect van indirecte slachtofferervaring eruit is gehaald. Hier is voor een deel rekening mee gehouden door te vragen naar eerdere ervaringen met anti-homogeweld en homonegatief gedrag maar dit betreft niet volledig de persoonlijkheid, waarmee bepaalde structurele kenmerken worden bedoeld. Ervaring met anti-homogeweld of homonegatieve ervaringen is iets dat een LHB'er overkomt. Het gaat hier om twee verschillende factoren maar wel beide binnen de individuele context (Oppelaar & Wittebrood, 2006).

Er zijn verschillende kanalen gebruikt om een zo breed mogelijk publiek te bereiken met LHB'ers uit het hele land waardoor de resultaten grotendeels te generaliseren zijn naar de rest van de populatie. Een kanttekening die hierbij moet worden geplaatst is dat het gemiddelde opleidingsniveau van de proefpersonen erg hoog is met een groot deel dat als hoogstgenoten opleiding HBO of WO heeft. Hierbij moet ook worden meegenomen dat de proefpersonen voor een belangrijk deel via LHB-belangenorganisaties zijn bereikt. LHB'ers die via een van deze organisaties aan het onderzoek mee doen zijn waarschijnlijk meer dan gemiddeld betrokken bij de LHB-gemeenschap. Het kan zijn dat hierdoor de gemiddelde sociale identificatie van het sample hoger ligt vergeleken met de hele populatie. De proefpersonen zijn actieve en betrokken LHB'ers. Echter is het lastig om dit uit te sluiten.

LITERATUUR

- Babbie, E. (2010). *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth, Cengage Learning.
- Boers, J., Steden, R. v., & Boutellier, H. (2008). Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving. *Tijdschrift voor Veiligheid* , 7 (3), 34-52.
- Brewer, M. B. (1999). The Psychology of Prejudice: Ingroup Love or Outgroup Hate? *Journal of Social Issues* , 55 (3), 429-444.
- Castano, E., Yzerbyt, V., Bourguignon, D., & Seron, E. (2002). Who May Enter? The Impact of In-Group Identification on In-Group/Out-Group Categorization. *Journal of Experimental Social Psychology* , 38, 315-322.
- Cates, J. A., Dian, D. A., & Schnepf, G. W. (2003). Use of Protection Motivation Theory to Assess Fear of Crime in Rural Areas. *Psychology, Crime & Law* , 9 (3), 225-236.
- CBS. (2014). *Veiligheidsmonitor*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CCV. (2015). *Wat is veiligheidsbeleving?* Opgeroepen op oktober 21, 2015, van Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid: <http://www.ccv-veiligheidsbeleving.nl/veiligheidsbeleving>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2010, november 1). *Meeste ondervonden delicten niet bekend bij politie*. Opgeroepen op januari 20, 2016, van CBS: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/veiligheid-recht/publicaties/artikelen/archief/2010/2010-3237-wm.htm>
- Elchardus, M., Groof, S. d., & Smits, W. (2003). *Onveiligheidsgevoelens - Een literatuurstudie*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- Erjavec, K. (2014). Impact of the Media on Crime and Attitudes about Crime: A Qualitative Study. *Journal of Criminal Investigation and Criminology* , 65 (1), 48-59.
- Farrall, S., Gray, E., & Jackson, J. (2007). Theorising the Fear of Crime: The Cultural and Social Significance of Insecurities about Crime. *Experience and Expression in the Fear of Crime* (5), 1-35.
- Gabriel, U., & Greve, W. (2003). The psychology of fear of crime. *British Journal of Criminology* , 43 (3), 600-614.
- Gore, T. D., & Bracken, C. C. (2005). Testing the Theoretical Design of a Health Risk Message: Reexamining the Major Tenets of the Extended Parallel Process Model. *Health Education & Behavior* , 32 (1), 27-41.
- Hale, C. (1996). Fear of Crime: A Review of The Literature. *International Review of Victimology* , 4, 79-150.
- Hayes, A. F., & Matthes, J. (2009). Computational procedures for probing interactions in OLS and logistic regression: SPSS and SAS implementations. *Behaviour Research Methods* , 41 (3), 924-936.
- Inspectie Veiligheid en Justitie. (2012). *Aangifte doen: de burger centraal?* Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Jetten, J., Spears, R., & Manstead, A. S. (1998). Strength of identification and intergroup differentiation: the influence of group norms. *European Journal of Social Psychology*, 27 (5), 603-609.

Keuzenkamp, S. (2010). *Steeds gewoner, nooit gewoon*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Kiesraad. (sd). *Databank verkiezingsuitslagen*. Opgeroepen op juni 3, 2013, van Verkiezingsuitslagen: <http://www.verkiezingsuitslagen.nl/>

Leach, C. W., Zomer, M. v., Zebel, S., Vliek, M. L., Pennekamp, S. F., Doosje, B., et al. (2008). Group-level self-definition and self-investment: A hierarchical (multicomponent) model of in-group identification. *JOURNAL OF PERSONALITY AND SOCIAL PSYCHOLOGY*, 95 (1), 144-165.

LeBeau, R. T., & Jellison, W. A. (2009). Why Get Involved? Exploring Gay and Bisexual Men's Experience of the Gay Community. *Journal of Homosexuality*, 56 (1), 56-76.

Lipsey, M. (1990). *Design Sensitivity: Statistical Power for Experimental Research*. Newbury Park: Sage Publications.

Mummendey, A., & Wenzel, M. (1999). Social discrimination and tolerance in intergroup relations: Reactions to intergroup difference. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 158-174.

Oppelaar, J., & Wittebrood, K. (2006). *Angstige burgers?* Den Haag: CBS.

Politie Landelijke Eenheid. (2013). *Anti-homogeweld in Nederland*. Driebergen: Dienst Landelijke Informatie Organisatie.

Rogers, R. (1975). Protection Motivation Theory of fear appeals and attitude-change. *Journal of Psychology*, 91 (1), 93-114.

Sijtsma, K. (2009). Over misverstanden rond Cronbachs alfa en de wenselijkheid van alternatieven. *De Psycholoog*, 561-567.

Skogan, W. (1986). Fear of crime and neighborhood change. *Crime and Justice*, 8, 203-229.
Slovic, P. (2001). The risk game. *Journal of Hazardous Materials*, 86, 17-24.

So, J. (2013). A Further Extension of the Extended Parallel Process Model (E-EPPM): Implications of Cognitive Appraisal Theory of Emotion and Dispositional Coping Style. *Health Communication*, 28 (1), 72-83.

Spears, R., Doosje, B., & Ellemers, N. (1997). Self-stereotyping in the face of threats to group status and distinctiveness: The role of group identification. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23 (5), 538-553.

Stol, W., Tielenburg, C., Rodenhuis, W., Pleysier, S., & Timmer, J. (2011). *Basisboek integrale veiligheid*. Den Haag: Boom Uitgevers.

Tajfel, H., & Turner, J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. Austin, & S. Worchel, *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Monterey: Brooks/Cole.

Tulloch, J., Lupton, D., Blood, W., Tulloch, M., Jennett, C., & Enders, M. *Fear of Crime: Audit of the Literature and Community Programs*. Canberra: Centre for Cultural Risk Research.

Vanderveen, G., Pleysier, S., & Rodenhuis, W. (2011). Meten van onveiligheid. In W. Stol, C. Tielenburg, W. Rodenhuis, S. Pleysier, & J. Timmer, *Basisboek Integrale Veiligheid* (pp. 91-104). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Verschuren, P., & Doorewaard, H. (2007). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Den Haag: Lemma.

Witte, K. (1992). Putting the fear back into fear appeals: The Extended Parallel Process Model. *Communication Monographs*, 59 (4), 329-349.

Witte, K., & Allen, M. (2000). A Meta-Analysis of Fear Appeals: Implications for Effective Public Health Campaigns. *Health Education & Behavior*, 27 (5), 591-615.

BIJLAGE 1: LIJST MET ITEMS

ONAFHANKELIJKE VARIABELEN

Indirecte slachtofferervaring – zie bijlage 2 voor volledige teksten

Tekst 1: Krantenbericht anti-homogeweld

Tekst 2: Krantenbericht dreiging

Tekst 3: Krantenbericht neutraal

Sociale identificatie

Zelfdefinitie

- Ik heb veel gemeen met het gemiddelde lid van de homoseksuele/lesbische/biseksuele/LHB-gemeenschap
- Ik ben gelijk aan het gemiddelde lid van de homoseksuele/lesbische/biseksuele/LHB-gemeenschap
- Homoseksuelen/Lesbiennes/Biseksuelen/LHB'ers hebben veel gemeen met elkaar
- Homoseksuelen/Lesbiennes/Biseksuelen/LHB'ers lijken sterk op elkaar

Zelfinvestering

- Ik voel een band met homoseksuelen/lesbiennes/biseksuelen/LHB'ers
- Ik voel me solidair met homoseksuelen/lesbiennes/biseksuelen/LHB'ers
- Ik voel me betrokken bij de homoseksuele/lesbische/biseksuele/LHB-gemeenschap
- Ik ben blij dat ik onderdeel uit maak van de homoseksuele/lesbische/biseksuele/LHB-gemeenschap
- Ik vind dat LHB'ers veel hebben om trots op te zijn
- Het is prettig om een LHB'er te zijn
- LHB'er zijn geeft me een goed gevoel
- Ik denk vaak aan het feit dat ik onderdeel uit maak van de homoseksuele/lesbische/biseksuele/LHB-gemeenschap
- Het feit dat ik LHB'er ben is een belangrijk onderdeel van mijn identiteit
- Het zijn van LHB'er is een belangrijk deel van hoe ik mezelf zie

AFHANKELIJKE VARIABELEN

Gepercipieerde dreiging

Gepercipieerde ontvankelijkheid

- Ik loop risico om slachtoffer te worden van anti-homogeweld
- Het is goed mogelijk dat ik slachtoffer word van anti-homogeweld
- Anti-homogeweld zou mij kunnen overkomen
- Ik zie mezelf als kwetsbaar wanneer ik denk aan anti-homogeweld

Gepercipieerde ernst

- Anti-homogeweld is een serieuze dreiging
- De gevolgen van anti-homogeweld zijn ernstig
- Anti-homogeweld is schadelijk voor mij
- Anti-homogeweld is een ernstige bedreiging voor mijn gevoel van veiligheid

Angst

- Ik ben bang dat ik slachtoffer word van anti-homogeweld
- Ik ben bang dat een bekende van mij slachtoffer wordt van anti-homogeweld

- Berichten en verhalen over anti-homogeweld maken mij angstig

Gepercipieerde effectiviteit

Response efficacy

- Homoseksuelen/Lesbiennes/Biseksuelen/ LHB'ers kunnen elkaar helpen om anti-homogeweld tegen te gaan
- Acties tegen anti-homogeweld hebben zin (bijvoorbeeld een protestactie)
- Het doen van aangifte is belangrijk om anti-homogeweld terug te dringen
- Het verhogen van het zelfvertrouwen (bijvoorbeeld door een cursus zelfverdediging) kan helpen om anti-homogeweld tegen te gaan
- De politie kan een belangrijke rol spelen in het tegen gaan van anti-homogeweld
- Instanties kunnen wat doen om anti-homogeweld tegen te gaan

Self-efficacy

- Ik ben in staat om mezelf te redden wanneer ik me bedreigd voel vanwege mijn geaardheid
- Ik ben in staat om iets te ondernemen om de dreiging van anti-homogeweld te verminderen
- Ik ben in staat om een ander te helpen wanneer zich een voorval van anti-homogeweld voordoet
- Ik weet waar ik moet zijn om hulp in te schakelen in een geval van anti-homogeweld

Protectiemotivatie

Protectiemotivatie aangifte

- Als ik te maken krijg met anti-homogeweld doe ik aangifte
- Ik ben niet bang om aangifte te doen van anti-homogeweld
- Ik schaam mij niet voor mijn geaardheid wanneer ik aangifte doe van anti-homogeweld

Protectiemotivatie anders

- Ik zoek wel eens informatie over anti-homogeweld
- Wanneer ik een bericht of verhaal over anti-homogeweld hoor denk ik erover om mij aan te sluiten bij een groep om erover te praten, verhalen te delen en elkaar te helpen
- Wanneer ik slachtoffer zou worden van anti-homogeweld zou ik mij aansluiten bij een groep om erover te praten, verhalen te delen en elkaar te helpen

Defensiemotivatie

- Wanneer ik een bericht of verhaal over anti-homogeweld hoor, merk ik dat ik de dreiging wel eens ontken
- Wanneer ik een bericht of verhaal over anti-homogeweld hoor, probeer ik wel eens om het onderwerp te vermijden en er niet aan te denken
- Wanneer ik een bericht of verhaal over anti-homogeweld hoor, probeer ik dit voor mezelf wel eens onbelangrijker of kleiner te maken dan dat ik het eigenlijk vind
- Wanneer ik een bericht of verhaal over anti-homogeweld hoor, trek ik me hier niets van aan omdat het voelt als een bedreiging van mijn vrijheid

Achtergrondvariabelen

- Geslacht
- Geaardheid
- Leeftijd
- Opleiding
- Woonplaats
- Ervaring met anti-homogeweld en/of homonegatief gedrag

BIJLAGE 2: TEKSTEN INDIRECTE SLACHTOFFERERVARING

KRANTENBERICHT ANTI-HOMOGEWELD – VROUW

VROUWEN SLACHTOFFER VAN HOMOFOOB GEWELD

Afgelopen zondagavond vond een incident plaats waarbij twee lesbische vrouwen ernstig zijn mishandeld. Een van de slachtoffers raakte zwaargewond aan haar hoofd en brak een arm. De vrouwen liepen hand in hand over straat naar huis na een avondje uit. Vervolgens werden zij door twee mannen aangesproken, waarna deze na een woordenwisseling op de slachtoffers begonnen in te slaan en te trappen.

Een gealarmeerde omstander wist een van de daders van het slachtoffer af te krijgen, waarop ze er beide vandoor gingen. Hierna werden de hulpdiensten gealarmeerd. De vrouwen zijn door de ambulance meegenomen naar het ziekenhuis en een van hen is daar meteen behandeld aan haar verwondingen.

Beide slachtoffers zijn erg aangedaan door het voorval en kampen nog met angstgevoelens. Zij hebben op Facebook een foto geplaatst van een zwaargehavend gezicht. Vrienden en bekenden reageren daar met afschuw op hun verhaal en de foto is inmiddels honderden keren gedeeld.

Volgens verschillende belangenorganisaties voor lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen (LHB'ers) zijn er bij hen de afgelopen weken een toenemend aantal klachten binnen gekomen. Binnenkort is er een demonstratie tegen het toenemende geweld tegen LHB'ers gepland. De politie is dringend op zoek naar mensen die iets hebben gezien en vragen getuigen of mensen met informatie om zich bij hen te melden.

KRANTENBERICHT ANTI-HOMOGEWELD – MAN

MANNEN SLACHTOFFER VAN HOMOFOOB GEWELD

Afgelopen zondagavond vond een incident plaats waarbij twee homoseksuele mannen ernstig zijn mishandeld. Een van de slachtoffers raakte zwaargewond aan zijn hoofd en brak een arm. De mannen liepen hand in hand over straat naar huis na een avondje uit. Vervolgens werden zij door twee andere mannen aangesproken, waarna deze na een woordenwisseling op de slachtoffers begonnen in te slaan en te trappen.

Een gealarmeerde omstander wist een van de daders van het slachtoffer af te krijgen, waarop ze er beide vandoor gingen. Hierna werden de hulpdiensten gealarmeerd. De slachtoffers zijn door de ambulance meegenomen naar het ziekenhuis en een van hen is daar meteen behandeld aan zijn verwondingen.

Beide slachtoffers zijn erg aangedaan door het voorval en kampen nog met angstgevoelens. Zij hebben op Facebook een foto geplaatst van een zwaargehavend gezicht. Vrienden en bekenden reageren daar met afschuw op hun verhaal en de foto is inmiddels honderden keren gedeeld.

Volgens verschillende belangenorganisaties voor lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen (LHB'ers) zijn er bij hen de afgelopen weken een toenemend aantal klachten binnen gekomen. Binnenkort is er een demonstratie tegen het toenemende geweld tegen LHB'ers gepland. De politie is dringend op zoek naar mensen die iets hebben gezien en vragen getuigen of mensen met informatie om zich bij hen te melden.

KRANTENBERICHT DREIGING – VROUW

VROUW MISHANDELD OP STRAAT DOOR TWEE ONBEKENDE MANNEN

Afgelopen zondagavond vond een incident plaats waarbij een vrouw ernstig is mishandeld. Het slachtoffer raakte zwaargewond aan haar hoofd en brak een arm. Ze liep over straat naar huis na een avondje uit. Vervolgens werd zij door twee mannen aangesproken, waarna deze daders op het slachtoffer begonnen in te slaan en te trappen.

Een gealarmeerde omstander wist een van de daders van het slachtoffer af te krijgen, waarop ze er beide vandoor gingen. Hierna werden de hulpdiensten gealarmeerd. Het slachtoffer is meegenomen naar het ziekenhuis en daar meteen behandeld aan haar verwondingen.

Het slachtoffer is erg aangedaan door het voorval en kampt nog met angstgevoelens. Op Facebook plaatste zij een foto van haar zwaargehavende gezicht. Vrienden en bekenden reageren daar met afschuw op haar verhaal.

De politie is dringend op zoek naar mensen die iets hebben gezien en vragen getuigen of mensen met informatie om zich bij hen te melden.

KRANTENBERICHT DREIGING – MAN

MAN MISHANDELD OP STRAAT DOOR TWEE ONBEKENDE MANNEN

Afgelopen zondagavond vond een incident plaats waarbij een man ernstig is mishandeld. Het slachtoffer raakte zwaargewond aan zijn hoofd en brak een arm. Hij liep over straat naar huis na een avondje uit. Vervolgens werd hij door twee mannen aangesproken, waarna deze daders op het slachtoffer begonnen in te slaan en te trappen.

Een gealarmeerde omstander wist een van de daders van het slachtoffer af te krijgen, waarop ze er beide vandoor gingen. Hierna werden de hulpdiensten gealarmeerd. Het slachtoffer is meegenomen naar het ziekenhuis en daar meteen behandeld aan zijn verwondingen.

Het slachtoffer is erg aangedaan door het voorval en kampt nog met angstgevoelens. Op Facebook plaatste hij een foto van zijn zwaargehavende gezicht. Vrienden en bekenden reageren daar met afschuw op zijn verhaal.

De politie is dringend op zoek naar mensen die iets hebben gezien en vragen getuigen of mensen met informatie om zich bij hen te melden.

KRANTENBERICHT NEUTRAAL

BEZOEKEN CONCERT OF FESTIVAL VERLAAGT MOGELIJK NIVEAUS STRESSHORMOON

Het bezoeken van culturele evenementen, zoals een concert of festival, kan de niveaus van het stresshormoon cortisol verlagen. Wetenschappers van het Centre for Performance Science in Londen onderzochten 117 vrijwilligers die twee concerten bezochten van componist Eric Whitacre, schrijft Telegraph.

De vrijwilligers gaven zowel voor als tijdens het concert hun speeksel af, waarna de monsters werden getest op de cortisol- en cortisoneniveaus. Cortisol wordt aangemaakt door het lichaam onder fysieke of psychologische stress. Een kleine aanwezigheid van cortisol verhoogt de alertheid en het welzijn van mensen.

De effecten op het hormoonstelsel werden niet geassocieerd met leeftijd, muzikale ervaring of bekendheid met het genre muziek dat werd gespeeld. De onderzoekers benadrukken verder dat deze studie zich enkel heeft gefocust op de effecten van relatief rustige, klassieke muziek. Meer onderzoek is nodig om te bepalen of verschillende muziekgenres en evenementen andere effecten oproepen.